

SSAD

Stratejik ve Sosyal Arařtırmalar Dergisi

ISSN 2587-2621

Volume 5 Issue 2, July 2021

sisaddergi@gmail.com

Makale Türü/Article Type: Araştırma/Research

Makale Gönderim Tarihi/Received Date: 29.03.2021

Makale Kabul Tarihi/Accepted Date: 28.04.2021

DOI: 10.30692/siad.905111

BİRLEŞMİŞ MİLLETLERİN TERÖRLE MÜCADELESİNDE 1972-2020 YILLARI ARASINA DAİR RAPORLARININ ANALİZİ

The Analysis of United Nations on Counterterrorism Reports Between 1972-2020

Muhammed Ali YETGİN

Dr. Öğr. Üyesi

Karabük Üniversitesi

Sosyal Bilimler MYO

ORCID ID: 0000-0002-8120-4704

m.ali.yetgin@karabuk.edu.tr

Sait ÇAKMAK

Karabük Üniversitesi

Bölge Çalışmaları Lisansüstü Öğrencisi

ORCID ID: 0000-0001-5283-9383

cakmaksait@outlook.com

Atf/Citation: Muhammed Ali Yetgin, Sait Çakmak, vd. (2021), "Birleşmiş Milletlerin Terörle Mücadelesinde 1972-2020 Yılları Arasına Dair Raporlarının Analizi", *Stratejik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, C.5, S.2 Temmuz 2021 s.207- 229.

Öz: II. Dünya Savaşı sonrasında 24 Ekim 1945 tarihinde Birleşmiş Milletler (BM) uluslararası bir örgüt olarak teşekkül etmiştir. Savaş sonrası dünya, terörizm adı altında yeni bir küresel tehdit ile karşı karşıya kalmış ve terör eylem ve faaliyetleri ile yüzleşmişlerdir. Değişen yeni tehdit algıları nedeni ile terörden mağdur olan ulus devletler konunun çözümü için uluslararası örgüt olan Birleşmiş Milletler'de çözüm arayışında bulunmuştur. Bu araştırmanın temel amacı Birleşmiş Milletler'in uluslararası hukuk çerçevesinde, küresel terörizm ile mücadelesini analiz ederek ortaya çıkarmaktır. Bu çalışma nitel keşifsel araştırma olup, araştırmanın metodolojisi olarak Birleşmiş Milletler'in terörle mücadele kapsamında 1972-2020 dönemlerine ait Genel Kurul ve Güvenlik Konseyi kararları ile Genel Sekreter raporları ve Güvenlik Konseyi misyon raporlarından yararlanılmıştır. Elde edilen bulgulara göre Birleşmiş Milletler'in terör ile mücadeleyi uluslararası anlaşmalar ve sözleşmeler uyarınca ve çağın gereklerine göre geliştirdiği görülmüştür. Ancak Boko Haram, FARC, HAFTAR, ISIL, LTTE ve Taliban terör örgütleriyle mücadele BM'nin gündemine alınmasına rağmen ETA, FETÖ, IRA, PKK terör örgütleri BM'nin gündeminde pek yer almadığı görülmüştür. Bu noktada bir çifte standart olduğu görülmektedir. ETA ve IRA, İspanya ve İngiltere'nin lehine amaçlı dile getirilmez iken, PKK ve FETÖ örgütü Türkiye'nin aleyhine amaçlı kurulda dile getirilmemektedir.

Anahtar Kelimeler: Birleşmiş Milletler, BM, Terör, Güvenlik Konseyi, Genel Kurul

Abstract: The United Nations (UN) was established as an international organization on 24 October 1945 after the World War II. After the war, the world faced a new global threat which was called as terrorism, and they faced terrorist acts and activities. As a result of the changing perceptions of new threats, the nation-states that suffered from terrorism sought a solution in the UN, which is the International Organization, for the solution of the issue. The main purpose of this research is to analyze and reveal the UN's counter-terrorism within the framework of international law. UN's reports were used in this qualitative exploratory research. According to the findings obtained, it was seen that the UN developed the fight against terrorism in accordance with international agreements, conventions and the requirements of the century age. As a result, it was seen that Boko Haram, FARC, HAFTAR, ISIL, LTTE and Taliban terrorist organizations were found on the UN's agenda while ETA, FETO, IRA, PKK were not on the agenda. There seems to be a double standard at this point. Not mentioning ETA and IRA benefits Spain and the UK. But not mentioning about PKK and FETO means some countries are protecting these terrorist organizations.

Keywords: United Nations, UN, Terror, Security Council, General Assembly

GİRİŞ

Terör, insanlığa iki asırdan fazla bir süre boyunca korku yaşatmış ve yaşatmakta olan saldırgan faaliyetlerin bütünüdür. Ulus-devletlerin terörü tanıması Fransız Devrimi'nin getirdiği koşullar ile gerçekleşmiştir (Rapoport, 2001, s. 419). Bu dönemde terör, halk hükümetinin gereklerinden biri olarak sayılmış ve demokratik bir düzenin kurulmasında önemli bir araç olarak belirlenmiştir. Terörün devlet dışı aktörlerce kullanılması ise 1879 yılında Narodnaya Volya hareketi ile gerçekleşmiştir. Terör, ilk kullanışı gereği şiddet kavramı ile tanımlanmasıyla beraber günümüzde söz konusu tanımlama değişmiştir. Günümüzde dar anlamıyla terör, şiddet kullanarak veya tehdidinde bulunarak temel hak ve hürriyetleri yok etmek olarak; genel anlamda ise mevcut durumu korumak veya değiştirmek amacıyla şiddet içerikli eylem veya eylemler dizisi olarak tanımlanmaktadır. Söz konusu değişimin yaşanmasında terörü kullanan aktörlerin değişken olması, terörü tanımlayan ulusal devletlerin farklılık göstermesi ve terörü kullanan aktörlerin farklı stratejiler izlemesi en büyük üç etken olarak belirmektedir. Weinberg, Pedahzur ve Hirsch-Hoefler'in ortaklaşa yaptığı çalışmada (2004, s. 781) terör tanımlamalarıyla alakalı unsurlar yüzdesel olarak şu şekilde sıralanmıştır; %71 şiddet, %60 siyasal, %41 tehdit, %22 korku olarak sıralanmıştır. Bir saldırgan eylemler dizisi bileşenlerinde şiddet, tehdit ve korku içeriyor ise terör, dahilinde siyasalı barındırıyor ise *terörizm* olarak tanımlanmaktadır.

Terör kavramının tarihsel olarak farklı çağrışımlarda bulunmasının yanı sıra çağdaş devletlerin terörle ilgili algıları da farklılık göstermektedir. Türkiye Cumhuriyeti Polis Akademisi Başkanlığı tarafından yayınlanan rapora göre bu duruma sebep olan etkenler; teröre ilişkin ulusal tanımlamalar, güvenlik tehditleri, güvenlik endişeleri, teröre ilişkin tecrübeler olarak belirtilmiştir (Gunn ve Demirden, 2019, s. 21). 20 Temmuz 2000 tarihli İngiliz Kanunu'nun birinci bölümüne göre terör eylemi, eylemin kullanımı veya kullanım tehdidi hükümeti (veya uluslararası bir devlet kuruluşunu) etkilemek ve halkın tamamını veya bir bölümünü sindirmek için tasarlanan, politik, dini, ırksal veya ideolojik bir amacı ilerletmeyi hedefleyen eylemler olarak belirlenmiştir; ayrıca bir eylem, bir kişiye karşı ciddi şiddeti veya mülke karşı ciddi zararı içeriyorsa, eylemi gerçekleştiren dışında bir kişinin hayatını tehlikeye atıyorsa, bir elektronik sistemi ciddi bir şekilde bozacak eylem tasarlanmışsa, halkın veya halkın bir bölümünün sağlığı için ciddi bir risk oluşturuyorsa terör kapsamına alınmaktadır (U.K. Legislation, 2020). Türkiye'nin 12 Nisan 1991 tarihli Terörle Mücadele Kanunu'nun birinci bölümünde ise söz konusu kavram şu şekilde tanımlanmıştır:

Terör; cebir ve şiddet kullanarak; baskı, korkutma, yıldırma, sindirme veya tehdit yöntemlerinden biriyle, Anayasada belirtilen Cumhuriyetin niteliklerini, siyasî, hukukî, sosyal, laik, ekonomik düzeni değiştirmek, Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozmak, Türk Devletinin ve Cumhuriyetin varlığını tehlikeye düşürmek, Devlet otoritesini zaafa uğratmak veya yıkmak veya ele geçirmek, temel hak ve hürriyetleri yok etmek, Devletin iç ve dış güvenliğini, kamu düzenini veya

genel sağlığı bozmak amacıyla bir örgüte mensup kişi veya kişiler tarafından girişilecek her türlü suç teşkil eden eylemlerdir (Türkiye Büyük Millet Meclisi 1991, Madde 1)

International Central for Counter-Terrorism (ICCT) tarafından yayınlanan rapora göre terörün türleri; cihatçı, sol, tek kişilik, sağ, ayrılıkçı/bölücü olarak sıralanmıştır (Heide ve Bergema, 2019, s. 6). İlgili İngiliz kanununda ve ICCT raporunda açıkça yer verildiği gibi aşırı şiddet içeren bireysel terör faaliyetlerini bir köşeye koyar isek terör örgütlerinin amaçları Kydd ve Walter tarafından aşağıdaki gibi ifade edilmiştir:

Teröristlerin nihai hedefleri zaman içerisinde farklılık göstermekle birlikte şu beş hedef kalıcı öneme sahiptir; rejim değişikliği, toprak değişikliği, politika değişikliği, sosyal kontrol ve mevcut durumun devam ettirilmesi (2006, s. 52).

Küreselleşen dünya ile ulusal egemenliklerin terör eylemleriyle veya terörizmle mücadelede bireysel başarıyı tam olarak sağlayamamasından dolayı söz konusu alanda uluslararası mücadele gündeme gelmiştir. 24 Ekim 1945'te dünya barışını korumak amacıyla kurulan Birleşmiş Milletler (BM), bu kapsamda BM Genel Kurul'u 18 Aralık 1972'de tarihi bir karara imza atarak terörle veya terörizmle mücadelesini başlatmıştır. Bu tarihte 27'nci oturumunu gerçekleştiren BM Genel Kurul'u 3034 Sayılı kararı onaylamış ve BM'nin terörle mücadelesi resmen başlamıştır ve aşağıdaki gibi ifade edilmiştir:

Genel Kurul,

Uluslararası terörizm eylemlerinin oluşumunu etkili bir şekilde engellemeye yönelik önlemlerin geliştirilmesinde ve bunların altında yatan nedenlere mümkün olduğunca en kısa sürede barışçıl ve adil bir şekilde çözümler bulmak amacıyla uluslararası işbirliğinin önemini kabul eder (United Nations General Assembly, 1972).

Bu çalışmanın temeli dünya barışı ve güvenliği için kurulan Birleşmiş Milletler'in terör ve terörizm ile mücadele kapsamında, 1972-2020 yıllarına ait Genel Kurul ve Güvenlik Konseyi kararları ile Genel Sekreter raporları ve Güvenlik Konseyi misyon raporlarının araştırılması olmuştur.

Birleşmiş Milletler ve Terör

Birleşmiş Milletler Yapısı

Birleşmiş Milletler örgütü, 26 Haziran 1945 tarihli belgenin San Francisco'da imzalanması ve 24 Ekim 1945'te yürürlüğe girmesiyle uluslararası topluma kazandırılmıştır. Dünya barışını ve uluslararası güvenliğin sağlanmasını kendisine misyon olarak belirleyen Örgüt, altı ana organdan oluşmaktadır. Bu organlar: Genel Kurul, Güvenlik Konseyi, Ekonomik ve Sosyal Konsey, Mütevelli Heyeti, Uluslararası Adalet Divanı ve Sekretarya olarak sıralanmaktadır. Örgüt, belirlediği misyon gereği yukarıda ifade edilen ulusal-uluslararası terör tehditleriyle mücadeleye önem vermekte ve söz konusu mücadeleyi Genel Kurul, Güvenlik Konseyi ve Sekretarya organları üzerinden yürütmektedir.

Genel Kurul, BM'nin karar alma ve yön verme süreçlerindeki en önemli organıdır. Kurul, BM Tüzüğü'nün 10'uncu maddesine göre örgüt misyonu ve ilkeleri uyarınca üye ülkelere ve Güvenlik Konseyi'ne tavsiyelerde bulunabilir, örgütün organlarına ilişkin her türlü soruyu sorabilir, sıralanan ilgili konuları görüşebilir ve karar alabilir. Örgütün denetlemesini gerçekleştiren Genel Kurul, bu işlemi alınan yıllık ve özel raporlar ile gerçekleştirmektedir. Ayrıca BM Tüzüğü'nün 17'nci maddesi uyarınca kurul, teşkilat bütçesini inceleyip onaylayarak dağıtımını gerçekleştirmektedir. BM Tüzüğü'nün 9'uncu maddesine göre Genel Kurul, BM üyelerinin tamamından oluşmaktadır. Kurul'da her üye ülke en fazla 5 temsilci bulundurabilmektedir. BM'nin veya Genel Kurul'un toplam üyesi ise Örgüt'e son olarak 14 Temmuz 2011 tarihinde

katılan Sudan ile 193'tür. Bir nevi BM'nin parlamentosunu oluşturan Genel Kurul, yıllık olağan ve özel toplantılarda bir araya gelerek faaliyetlerini gerçekleştirmektedir. Özel toplantılar, Güvenlik Konseyi'nin ve BM üyelerinin çoğunluğunun talebi üzerine Genel Sekreter başkanlığında yapılmaktadır. İfade edilen görüşmelerde her üyenin bir oyu bulunmaktadır. Bir karar taslağının onaylanması için ise iki farklı usul belirlenmiştir. BM Tüzüğü'nün 18'inci maddesi kapsamında ele alınan konular birinci/ikinci sınıf olmak üzere iki kategoriye ayrılmıştır. Buna göre uluslararası barışa ve güvenliğe ilişkin konular, Güvenlik Konseyi'nin geçici üyelerinin seçilmesi, Ekonomik ve Sosyal Konsey üyelerinin seçimi, Mütevelli Heyeti üyelerinin seçimi, BM yeni üye kabulü, üyelik haklarının ve ayrıcalıklarının askıya alınması, üyelerin ihraç edilmesi, vesayet sisteminin işleyişine ilişkin hususlar ve bütçe sorunları birinci sınıfta yer alırken, diğer konular ise ikinci sınıfa dahil edilmiştir. Birinci sınıfa ilişkin hususlarda kararların alınması için hazır bulunan ve oy kullanan üyelerin üçte ikisi aranmaktayken, ikinci sınıfa ilişkin hususlarda karar alınması için ise hazır bulunan ve oy verenlerin çoğunluğu aranmaktadır.

Güvenlik Konseyi, BM'nin yerel, bölgesel ve uluslararası güvenliğin sağlanması misyonunu yerine getirmesi noktasında en önemli organdır. Konsey, BM Tüzüğü'nün 24'üncü maddesine göre uluslararası barışın ve güvenliğin sağlanması misyonunu yerine getirme gayesiyle, BM'nin hızlı ve etkili bir şekilde hareket etmesinden sorumludur. Bu amacı yerine getirmek için faaliyet gösteren Konsey'in toplam 15 üyesi bulunmaktadır. BM Tüzüğü'nün 23'üncü maddesi uyarınca Çin Cumhuriyeti, Fransa Cumhuriyeti, Rusya Federasyonu, Birleşik Krallık, Amerika Birleşik Devletleri, Konsey'in daimî üyeler olarak belirlenmiştir. 10 geçici üye ise Genel Kurul tarafınca iki yıllık dönem için belirlenmekte ve her geçici üyenin görev süresi belirtilen yılın 31 Aralık tarihinde sona ermektedir. Konsey'in mevcut geçici üyeleri şu şekildedir; Estonya (2021), Hindistan (2022), İrlanda (2022), Kenya (2022), Meksika (2022), Nişer (2021), Norveç (2022), Saint Vincent ve Grenadinler (2021), Tunus (2021), Vietnam (2021) (United Nations Security Council, 2020). Konsey'de her üye ülkenin bir temsilcisi bulunmaktadır. Güvenlik Konseyi'nde karar taslaklarının onaylanması, BM Tüzüğü'nün 27'nci maddesi uyarınca yapılmaktadır. Buna göre, her üye ülkenin bir oyu bulunduğu görüşmelerde usule ilişkin konularda 9 üyenin olumlu oyu aranırken, diğer konulara ilişkin oylamalarda daimî üyelerin mutabık oyları dahil olmak üzere 9 üyenin olumlu oyu aranmaktadır.

Sekretarya, BM'nin bir nevi yürütme organdır ve Genel Kurul tarafından atanan bir Genel Sekreter ile gerekli personelden meydana gelmektedir. Kurumun en yetkilisi olan Genel Sekreter, BM Tüzüğü'nün 98'inci maddesine göre örgütün diğer dört ana organlarının toplantılarında örgütün baş idari görevlisi sıfatı ile yer almakta ve bu organlar tarafından kendisine verilecek diğer görevleri yerine getirmektedir. Genel Sekreter kurumun işleyişinden dolayı baş sorumludur, Sekretarya adına Genel Kurul'a örgüt faaliyetlerini içeren yıllık rapor vermektedir. Ayrıca, örgütün baş idari görevlisi olan Genel Sekreter uluslararası barış ve güvenliği tehdit edebilecek konuları Güvenlik Konseyi'nin dikkatine sunabilmektedir. Ek olarak BM Tüzüğü'nün 12'nci maddesi uyarınca Güvenlik Konseyi'nin onayıyla, uluslararası barış ve güvenliğin korunmasına ilişkin Güvenlik Konseyi tarafından ele alınan konuları Genel Kurul'a bildirmektedir.

Birleşmiş Milletler (BM) Terör Tanımları

Küreselleşen yeni düzende, bilgi alışverişinin ve ticaretin hızlanması, kültürel etkileşimin yoğunlaşması, halklar arasında iletişimin kolaylaşması ve ulus-devletler arasındaki ilişkilerin sıklık kazanması uluslararası kuruluşları önemli kılmıştır. İnsanlık tarihini uzun bir süredir tehdit eden terör veya terörizm eylemleri ise bu yeni düzende ulusal boyuttan uluslararası bir boyuta taşınmıştır. Yerel terör tehditleri, yeni düzenin gereklerinden dolayı artık uluslararası etkilere sahiptir. Söz konusu uluslararası etkilerin varlığı ise ifade edilen terör tehditlerini bölgesel düzeyden çıkarmıştır. Artık, ölçeklerine yerel veya bölgesel olarak bakılmaksızın terör tehditleri uluslararası bir boyutta ele alınmaktadır. Bu noktada dünya barışını sağlamak gibi önemli bir misyona sahip olan BM, yeni düzende dünya barışına ve güvenliğine ciddi tehdit üreten terör veya terörizm eylemleriyle mücadelede kararlıdır. BM'nin küresel terörle mücadelesi ise dünya

barışının ve güvenliğinin sağlanması için oldukça önemlidir. Yapılan bu araştırmada, BM'nin söz konusu uluslararası mücadeledeki yeri ve önemi gösterilmiş, farklı kıtalardaki mücadele örnekleri incelenerek alınan kararlar analize tabi tutulmuştur.

1972-2020 yılları arasında terör veya terörizmle mücadeleye ilişkin BM çerçevesinde toplam 175 adet stratejik karar alınmıştır. Alınan kararlar incelendiğinde BM'nin söz konusu mücadelede şiddet eyleminin kaynağını, terörizmin gerçekleşmesindeki finans faktörünü, insan haklarını ve temel özgürlükleri dikkate aldığı gözlemlenmiştir. 15 Aralık 1980 tarihli 35/200 Sayılı Genel Kurul kararı ile başta Nazizm ve Faşizm olmak üzere teröre dayalı tüm totaliter ideolojilerin uluslararası hukuk kuralları gereğince engellenmesi gerektiği ifade edilmiştir. Dört yıl sonra, 17 Aralık 1984 tarihli 39/159 Sayılı karar ile şiddet eyleminin kaynağının devlet veya devlet dışı aktör olup olmadığına bakılmaksızın mücadelenin gerekliliği vurgulanmış ve aşağıda belirtilmiştir:

Genel Kurul,

Devlet terörizminin son zamanlarda Devletler arasındaki ilişkilerde sıklıkla uygulanmasından, Devletlerin egemenliğine ve halkların kendi kaderini tayin hakkına karşı askeri ve diğer saldırgan eylemlerin gerçekleştirilmesinden dolayı endişesini ifade eder (United Nations General Assembly, 1984).

2 Nisan 2019 tarihinde gerçekleştirilen 73'üncü oturumda yine şiddet eyleminin kaynağı üzerine durulmuş, terör veya terörizmin farklı bir boyutu daha gösterilmiştir. Bahsi geçen 285 Sayılı Genel Kurul kararı, şiddet eylemlerinin ortaya çıkmasına sebebiyet veren unsurlardan; ideolojiler, devlet politikaları ve bireysel girişimlerin yanına din ve inanç faktörlerini eklemiştir. Bu kapsamda dine veya inanca dayalı şiddet eylemlerinin son bulmasını amaçlayan Genel Kurul, üye devletlerden terörle mücadele stratejilerinin kapsamını genişletmesini istemiştir ve aşağıda ifade edilmiştir:

Genel Kurul,

Üye devletleri din ve inanç özgürlüğünü korumaya ve geliştirmeye, eğitim yoluyla dini nefret ve kışkırtmayı engellemeye, yerel, ulusal, bölgesel ve uluslararası düzeylerde stratejiler ile dini hoşgörüyü, saygıyı ve barışı içeren bir ortamı teşvik etmeye çağırır (United Nations General Assembly 2019, Clause 4).

Terörizm ile mücadelede finans sektörü kaçınılmazdır. Terörizm kapsamında sürdürülebilir şiddet eylemlerinin gerçekleştirilebilmesi için ihtiyaç duyulan birincil gereksinim finanstır. Terörizm-finans ilişkisinde farkındalık kazanan Genel Kurul, 9 Aralık 1999 tarihli 54/109 Sayılı karar ile finansal terörizme karşı mücadeleyi başlatmıştır. Söz konusu terör eylemlerinin insan haklarını ve temel özgürlükleri baltaladığını vurgulayan Genel Kurul, 20 Aralık 1993 tarihli 48/122 Sayılı karar ile şu ifadede bulunmuştur:

Genel Kurul,

İnsan haklarını, temel özgürlükleri ve demokrasiyi, Devletlerin toprak bütünlüğünü ve güvenliğini tehdit eden, meşru olarak kurulmuş Hükümetleri istikrarsızlaştıran, çoğulcu sivil toplumu baltalayan tüm eylemleri, nerede ve kim tarafından işlenirse işlensin terörizmin tüm biçimleri ve oluşumlarıyla, eylemlerini, yöntemlerini ve uygulamalarını kınamaktadır (United Nations General Assembly 1993, Clause 1).

Yukarıda karara ek olarak BM, terör eylemlerine maruz kalan kurbanların yanı sıra eylemleri gerçekleştirenlerin insan haklarını ve temel özgürlüklerini koruma gayesi içerisindedir. 18 Aralık 2002 tarihli 57/219 Sayılı Genel Kurul kararının 2'nci maddesi, üye devletlere terörle mücadelede insan hakları ve temel özgürlükler kapsamında sınırlamalar getirmektedir. Yukarıda ifade edilen tüm boyutlarla birlikte BM, terörle veya terörizmle mücadelesini büyük bir titizlikle

yürütmektedir. Şiddet eylemlerini gündemine aldığı 1972 tarihinden günümüze kadar geçen sürede 3 adet Küresel Terörle Mücadele Stratejisi belirleyen BM, belirli dönem aralıklarıyla onayladığı mücadele stratejilerini gözden geçirmektedir. Son olarak 8 Eylül 2010 tarihinde Genel Kurul tarafından onaylanan ‘‘BM Küresel Terörle Mücadele Stratejisi’’ nin 26 Haziran 2018 tarihinde Genel Kurul tarafından incelenmesi yukarıda ifade edilen duruma örnek olarak gösterilebilmektedir.

Birleşmiş Milletler Kararlarındaki Terör Örgütleri

BM'nin terörle mücadelesinde çeşitli terör örgütlerine kararlarında yer vermiştir. Bu terör örgütleri sırasıyla Bask Vatan ve Özgürlük (ETA), Boko Haram, Fetullah Gülen Terör Örgütü (FETÖ), Hafter Silahlı Kuvvetleri (HAFTAR), Irak ve Suriye İslam Devleti (ISIL), İrlanda Cumhuriyet Ordusu veya Geçici İrlanda Cumhuriyet Ordusu (IRA), Kolombiya Devrimci Silahlı Kuvvetleri (FARC), Kürdistan İşçi Partisi (PKK), Taliban, Tamil İlam Kurtuluş Kaplanları (LTTE) şeklinde sıralanmıştır.

ETA Terör Örgütü

ETA, 31 Temmuz 1959 tarihinde Bask bölgesinde kurulan *bölücü terör örgütüdür*. Etnik bir grup olan Baskların yaşadıkları toprakların 4 vilayeti İspanya'ya 3 vilayeti ise Fransa'ya aittir ve İspanya'ya bağlı olan bölgeler gerçek *Bask Ülkesi* olarak adlandırılmaktadır (Kuibak ve Iwanowska, 2019;228). İspanya'daki tarihsel etnik mücadeleden temel alan ETA, Bask etnik gruplarından oluşan bir silahlı yapılanmadır. 1936 yılında başlayan İspanya İç Savaşı'nın Faşistler lehine sona ermesi ve sonrasında uygulanan Faşist politikalar sonucunda ETA, Bask milliyeti için silahlı mücadeleyi meşru kılmıştır (Avazpour, 2009, s. 21). Etnik bir grubun haklarını savunmak için silahlı yöntemi seçen ETA, kendisine ilke olarak Bask milliyetçiliğini, hedef olarak ise bu milliyetçiliğin tüm tezahürlerini korumak olarak belirlemiştir. İspanya'nın ilgili vilayetlerini kapsayan, sosyalist temele dayanan bağımsız bir Bask Ülkesi'ni kurmayı hedefleyen Örgüt, yöntem olarak silahlı mücadeleyi seçmiştir. Kuibak ve Iwanowska'ya göre ETA'nın gerçekleştirdiği terör eylemleri; askeri unsurlara saldırı, İspanyol hükümetine ve devletine yönelik saldırı, General Franco'nun sembollerine saldırı, insan kaçakçılığı, hırsızlık, suikast şeklinde ifade edilmiştir (2019, s. 233). Şiddet içerikli eylemleri yöntem olarak belirleyen ETA'nın gayri-resmi harici önemli gelir kaynakları ise faaliyet bölgesindeki kişilerden ve tüzel kişilerden elde ettiği fonlardır. Devrim Vergisi adı altında toplanan bu paralar ETA'nın en büyük finans kaynağı olmuştur (Kuibak ve Iwanowska, 2019, s. 233). Bir terör örgütü olarak ETA, 20 Ekim 2011 tarihinde ana faaliyet bölgesi olan Bask bölgesinde varlığına son vermiştir (BBC, 2011).

Boko Haram Terör Örgütü

Boko Haram, 2002 yılında Nijerya'nın Borno vilayetinde kurulan *cihatçı terör örgütüdür*. Örgüt'ün temelleri Maiduguri'deki gençlik hareketiyle atılmıştır. Bu gençlik grubu mevcut düzenin İslami ölçüde olmadığı ve dayanılmaz boyutlara ulaştığı gerekçesiyle hicret hareketi başlatmıştır (Walker, 2012, s. 3). Grubun serüveni hicret hareketiyle başlamış ve Muhammed Yusuf'un liderliğinde Boko Haram'ın kurulmasıyla zirveye ulaşmıştır. Örgüt her ne kadar 2002 yılında Nijerya'da kurulsada militer gelişimine dışarıdan yoğun destek bulmuştur. Afganistan, Lübnan, Pakistan, Irak, Moritanya, Cezayir bölgeleriyle etkileşim halinde olan Örgüt, Nijerya'da hem Suudi Arabistanlı gruplardan hem de devlet görevlilerinden yardım almıştır (Adesoji, 2010, s. 101). Günahkâr Kitap anlamına gelen Boko Haram, Batılı eğitimin günah olduğunu ve bu yüzden Batı eğitiminin ve kültürünün İslami toplumlarda yasaklanması gerektiğini kendisine ilke edinmiştir. Buna göre, radikal İslami değerler taşıyan ve Batı'nın tezahürlerini reddeden Örgüt, laik hükümeti devirerek İslami bir düzen kurmayı hedeflemektedir. Belirlenen hedef çerçevesinde, Batı'nın tezahürlerine yönelik terör eylemleri gerçekleştirilmiştir. Uluslararası bir kuruluş olan Dış İlişkiler Konseyi'nin paylaştığı verilere göre Boko Haram'ın gerçekleştirdiği terör eylemleri; sivilleri ve resmi görevlileri hedef alan saldırılar, insan kaçakçılığı, hırsızlık,

Batılı kurum veya kuruluşları hedef alan saldırılar, temel hürriyetlerin gasp edilmesi ve buna benzer insanlık suçları olarak belirtilmiştir (Searcey, 2019). Şiddet içerikli eylemleri yöntem olarak kullanan Boko Haram'ın gayri-resmi önemli finans kaynakları ise insan kaçakçılığı ve hırsızlıktır. Bir terör örgütü olarak Boko Haram ana faaliyet bölgesi olarak Nijerya'da varlığını korumaktadır ve 2015 yılından itibaren ISIL bünyesine girmiştir (BBC, 2015).

FETÖ Terör Örgütü

FETÖ, 1969 yılında Fetullah Gülen tarafından kurulan *çok boyutlu bir terör örgütüdür*. Gülen, vaiz ve Kur'an-ı Kerim öğreticisi mesleklerini icra ettiği Edirne ve İzmir'de günümüzde *FETÖ* olarak adlandırılan örgütün temellerini atmıştır (Polis Akademisi Başkanlığı, 2018, s. 15). Kurulduğu yıllardan 2016 yılının mayıs ayına kadar yasal bir örgüt olan Gülen Hareketi, belirtilen tarihten itibaren Türkiye Cumhuriyeti tarafından terör örgütü olarak kabul edilmiştir. *FETÖ*'nün benimsediği ilkeler İslami demokrasi, liberal İslam, ılımlı İslam, muhafazakâr demokrasi ve dinler arası diyalog şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Bir terör örgütü olarak *FETÖ*'nün amacı T.C.'nin mevcut anayasal düzenini kaldırıp, yerine Fetullah Gülen'in dini lideri olacağı yeni bir anayasa temelinde yeni rejim kurmaktır (Department of Corporate Communications of the Presidency, 2016, s. 27). Belirlenen hedef çerçevesinde, Türk toplumunun orta ve alt sınıflarındaki ailelere ve onların çocuklarına sosyal imkanlar sağlayarak üye elde eden *FETÖ*, insan kaynağını T.C. Devleti'nin kadrolarına sızdırma biçiminde kullanmıştır. İfade edilen bu yöntem ile devlet içerisinde stratejik pozisyonlar elde eden *FETÖ*, devlet içerisinde ayrı bir devlet oluşturmuştur. Yukarıda bahsi geçen raporda *FETÖ*'nün 15 Temmuz 2016 tarihli darbe girişiminin yanı sıra gerçekleştirdiği terör eylemleri; suikast, şantaj ve tehdit içeren eylemler, kumpas davaları, Reyhanlı katliamı, hırsızlık şeklinde sıralanmıştır (2016, s. 28-29). Sıralanan eylemleri yöntem olarak kullanan *FETÖ*'nün, gayri-resmi harici, önemli finans kaynakları ise himmet adı altında toplanılan varlıklardır. Bir terör örgütü olarak *FETÖ*, ana faaliyet bölgesi olarak Türkiye'de varlığını korumaktadır. Örgüt, Orta Asya başta olmak üzere birçok bölgede açtığı okullarda Amerika Birleşik Devletleri Merkezi Haber Alma Teşkilatı (CIA)'nın uydusu olarak çalışmıştır. *FETÖ* çok uluslu bir terör örgütü olup, müntesiplerinin yaşadıkları ülkelerin gizli servislerinin (MI-6, MOSSAD, BND vb.) de taşeronluğunu yapmaktadır.

HAFTAR Terör Örgütü

HAFTAR, 16 Mayıs 2014 tarihinde başlayan İkinci Libya Savaşı'nın önemli bir aktörüdür. Birinci Libya Savaşı'nın sona ermesinden sonra Libya Hükümeti tarafından kurulan Libya Silahlı Kuvvetleri'nde görevli olan Halife Hafter, 14 Şubat 2014 tarihinde ülkedeki iç karışıklara son vermek amacıyla Askeri Geçiş Konseyi'ni kurduğunu ilan etmiştir (Yıldırım, 2014, s. 385). Halife Hafter'in yapmış olduğu bu duyuru aynı zamanda *HAFTAR* terör örgütünün kuruluşuna denk olmuştur. Söz konusu örgütün Libya devlet kurumları ve görevlileri tarafından desteklenmesi (Yıldırım, 2014, s. 390) ise *HAFTAR* için *devlet destekli terör örgütü* tanımlamasını doğurmuştur. Devrim değerlerini korumayı ve Libya'nın özgürlüğünü ve birliğini sağlamayı amaçlayan *HAFTAR*, kendisine yöntem olarak sadece askeri mücadeleyi benimsemiştir (Shamis, 2020). Belirlenen örgüt hedeflerini gerçekleştirmek için radikal yöntemlerin kullanılması ise *HAFTAR*'i yeni bir terör örgütü modeli olan *devlet terörüne* sürüklemiştir. Bu kapsamda *HAFTAR*, 16 Mayıs 2014 tarihinde devrimci silahlı guruplardan bazılarını İslamcı terör örgütü olarak nitelendirmiş ve onlara karşı Onur Mücadelesi'ni başlatmıştır (Yıldırım, 2014, s. 389). Yine *HAFTAR* tarafından 19 Eylül 2015 tarihinde Bingazi Devrimcileri Şura Konseyi'ne yönelik Kıyamet Operasyonları başlatılmıştır (Polat, 2015, s. 394). Ulusal hakimiyet mücadelesinin bir aktörü olan *HAFTAR* terör örgütünün dahili olduğu kadar Mısır, Fransa, Birleşik Arap Emirlikleri, Rusya olmak üzere harici destekçileri de olmuştur (Robinson, 2020). Askeri mücadeleyi yöntem olarak kullanan *HAFTAR*'ın gayri-resmi en büyük finans kaynağı ise harici destekçilerinin yaptığı yardımlardan oluşmuştur (Yeni Şafak, 2020). Bir terör örgütü olarak *HAFTAR*, ana faaliyet bölgesi olan Libya'da varlığını korumaktadır.

ISIL Terör Örgütü

ISIL, kendisini *Irak ve Suriye İslam Devleti* olarak 29 Haziran 2014 tarihinde uluslararası topluma tanıtmıştır. Ebu Bekir el-Bağdadi liderliğinde kurulan *cihatçı terör örgütünün* kökenleri Tevhid ve Cihat örgütüne dayanmaktadır. Yapılandığı tarihten itibaren birçok isim değiştiren Örgüt, 2004 yılında Irak el-Kaidesi, 2006 yılında Mücahidin Şura Konseyi isimlerini kullanmıştır (Şenol, Erdem ve Erdem, 2016, s. 192). Radikal- cihatçı İslam'ın ilkelerini taşıyan *ISIL*, Irak ve Suriye topraklarını kapsayan bir halifelik kurmayı ve kurulan bu halifelik ile mevcut dünya düzenini değiştirerek İslami düzeni tüm dünyada tesis etmeyi amaçlamaktadır. *ISIL*, örgüt hedeflerini gerçekleştirmek için finansal gelir üretmek, kafirleri öldürmek, biz-onlar ayırımında onları korkutmak ve bünyesine katmak şeklinde yöntemleri benimsemiştir (Abbas, Jonh, Siebert ve Winterfeldt, 2014, s. 181). *ISIL*'ın gerçekleştirdiği terör eylemlerinden bazıları sivilleri ve resmi görevlileri hedef alan saldırılar, suikast, insan kaçakçılığı, temel hürriyetlerin gasp edilmesi ve buna benzer insanlık suçları şeklinde gerçekleşmiştir. Kuruluş ideolojisi gereği ve faaliyetleri dikkate alındığında küresel bir terör örgütü olan *ISIL*, 2014- 2017 (Haziran) yılları arasında gerçekleştirdiği terör eylemleriyle 3592 kişinin ölümüne sebep olmuştur (Tableau Public, 2017). Şiddet içerikli eylemleri yöntem olarak kullanan *ISIL*'ın gayri-resmi önemli finans kaynakları ise insan kaçakçılığı ve hırsızlıktır. Bir terör örgütü olarak *ISIL*, küresel mücadele alanında varlığını korumaktadır.

IRA Terör Örgütü

IRA, 24 Nisan 1916 tarihinde İrlanda topraklarında kurulan *bölücü terör örgütüdür*. Örgüt'ün temelleri 1858 yılında kurulan, Ada'daki İngiliz egemenliğini son vermek isteyen Fenian Kardeşliği'ne dayanmaktadır. Fenian Kardeşliği, Amerika Birleşik Devletleri (ABD)'de üç İrlandalı devrimci olan Michael Doheny, Jonh Mahoney ve James Stephens tarafından kurulmuştur (Collins, 1986, s. 5). Örgüt'ün manifestosu olan Yeşil Kitap, kiminle, neden mücadele içerisine girildiğini, bunun neden gerekli olduğu gibi temel mücadele metotlarını göstermiş ve aşağıda gösterilmiştir:

İrlanda Cumhuriyet Ordusu'nun 1916'da kuruluşundan bu yana pozisyonu, emperyalizmin güçlerine karşı sürekli direniş ve amansız bir düşmanlık olmuştur ve her zaman dünyadaki en ileri devrimci düşüncüyü ve en son gerilla savaşı tekniklerini ön planda tutmuştur (Melaugh, 2021).

Etnik bir grubun haklarını savunmak için uzun bir dönem silahlı mücadeleyi seçen *IRA*, kendisine ilke olarak İrlanda milliyetçiliğini, hedef olarak ise bu milliyetçiliğin tüm tezahürlerini korumayı seçmiştir. Belirlenen hedef çerçevesinde silahlı mücadeleyi yöntem olarak belirleyen *IRA*, 1155 tarihinden itibaren Ada'da var olan İngiliz egemenliğini ve onun tüm tezahürlerini yıkmaya yönelik terör eylemleri gerçekleştirmiştir. 30'dan fazla silah türüne sahip olan ve operasyonel kabiliyeti yüksek olan *IRA* (Jackson, 2005, s. 97), İngiliz yönetiminin Ada'daki tezahürlerine yönelik terör eylemleri gerçekleştirmiş ve sivillere yönelik bombalama kampanyaları yürütmüştür (O'Neill, 2019). Şiddet içerikli eylemleri yöntem olarak kullanan *IRA*'nın gayri-resmi harici önemli finans kaynağı ise ABD'deki destekçilerinden elde ettiği fonlar olmuştur (Collins, 1986, s. 5). Bir terör örgütü olarak *IRA*, 28 Temmuz 2005 tarihinde tüm oluşumlarıyla birlikte varlığına son vermiştir (Tempest, 2005). Birleşik, bağımsız bir İrlanda'nın gerçekleşmesi için kullanılacak yöntem barışçıl yollar olarak belirlenmiş ve 1905 yılında temeli atılan Sinn Fein başta olmak üzere İrlanda milliyetçiliğini savunan siyasi partiler ve sivil toplum kuruluşları temel aktörler olarak temsile çıkmıştır.

FARC Terör Örgütü

FARC, 1964 yılında Kolombiya topraklarında kurulan *sol terör örgütüdür*. Temelleri 1940 ila 1950 yılları arasındaki köylü savunma guruplarına dayanan *FARC*, La Violencia' dan doğmuştur (Segura ve Mechoulan, 2017, s. 6). Marksist-Leninist ilkeleri benimseyen *FARC*, anti-

emperyalist ve sosyalist bir düzeni savunmaktadır. FARC kurumsal faaliyetlerinin ilk dönemlerinde, belirlenen hedef çerçevesinde askeri mücadeleyi ikinci plana iterek 1980'ler boyunca siyasete dahil olmaya çalışmıştır. Fakat, örgüt içerisinde ve dışarıdan gelen olumsuz tepkilerden dolayı siyasetten çekilerek askeri mücadeleye ağırlık vermiştir (Beittel, 2015, s. 3). Askeri mücadelenin yöntem olarak benimsenmesinden dolayı ise FARC, *sol terör örgütü* olarak tanımlanmıştır. Şiddet eylemlerini yöntem olarak belirleyen FARC'ın gayri-resmi harici önemli gelir kaynakları ise uyuşturucu ticareti, hırsızlık ve insan kaçakçılığıdır. 24 Kasım 2016 tarihinde Kolombiya Hükümeti ile FARC arasında "Silahlı Çatışmayı Bitirmek, İstikrarlı ve Kalıcı Bir Barış İnşa Etmek İçin Nihai Anlaşma" imzalanmış ve askeri mücadele sona erdirilmiştir (The University of Edinburgh, 2016). Böylelikle, bir terör örgütü olarak FARC, ana faaliyet bölgesi olan Kolombiya'da varlığını sona erdirmiştir.

PKK Terör Örgütü

PKK, 27 Kasım 1978 tarihinde Diyarbakır/Lice'ye bağlı Fis köyünde kurulan *bölücü terör örgütüdür*. Söz konusu terör örgütünün temelleri Ankara/Mamak'a bağlı Tuzluçayır'daki toplantıda atılmıştır (Çelik, 2020, s. 114). PKK, her ne kadar 1978 tarihinde Türkiye'de kurulsada militer gelişimi kurulduğu coğrafyanın dışında gerçekleşmiştir. Özellikle, Suriye denetiminde olan Lübnan'daki Bekaa Vadisi söz konusu gelişim için önem teşkil etmiştir. Örgüt lideri Abdullah Öcalan tarafından kaleme alınan Kürdistan Devriminin Yolu adlı manifestoda örgütün amaçları ve ilkeleri açık bir şekilde gösterilmiştir. Buna göre, Marksist-Leninist doktrininin ilkelerini taşıyan terör örgütü, bağımsız bir devlet kurmayı hedeflemektedir (Öcalan, 1993, s. 75). Belirlenen hedef çerçevesinde, Türkiye Cumhuriyeti'nin demokratik toplum düzenine, egemenliğine ve toprak bütünlüğüne yönelik terör eylemleri gerçekleştirilmiştir. Polis Akademisi Başkanlığı'nın yayınladığı raporda PKK terör örgütünün gerçekleştirdiği eylemler şu başlıklarda toplanmıştır; sivilleri ve resmi görevlileri hedef alan saldırılar, intihar saldırıları, çocukların zorla silahlandırılması ve bu şekilde çatışmalarda kullanılması, zorla silahlı eğitim verme, etnik temizlik, zorla yer değiştirme, ekonomik hürriyetlerin gasp edilmesi ve buna benzer temel insanlık suçlarıdır (Sarı ve Tinas, 2018, s. 13). Şiddet içerikli eylemleri yöntem olarak kullanan PKK'nın, gayri-resmi harici, önemli finans kaynakları ise uyuşturucu ve insan kaçakçılığıdır. Bir terör örgütü olarak PKK, ana faaliyet bölgesi olarak Türkiye'de varlığını korumaktadır.

Taliban -El Kaide Terör Örgütü

Taliban, 28 Nisan 1992 tarihinde başlayan ve 27 Eylül 1996 tarihinde sona eren Afgan İç Savaşı'nın önemli bir aktörüdür. Soğuk Savaş konsepti içerisinde Afganistan'daki Sovyet işgalini (1979-1989) sona erdirmek isteyen ABD'nin ve onun bölgedeki destekçisi olan Pakistan'ın istihbarat servisleri desteğiyle 1994 yılında kurulan Taliban (Laub, 2014, s. 4), Afganistan İç Savaşı'nı başarı ile atlatmış ve siyasi otoriteyi elde etmiştir. Temellerinin Soğuk Savaş konsepti içerisinde anti-komünist ve radikal İslamcı ilkeler ile atıldığı Taliban, yukarıda ifade edildiği üzere başta ABD ve Pakistan olmak üzere, Suudi Arabistan ve cihatçı gruplar tarafından desteklenmiştir (Şahin, 2016, s. 238). BM raporlarına göre Taliban El-Kaide'ye destek verdiği gibi, El-Kaide'de Taliban'a destek vermiştir. Taliban ve El-Kaide birlikte BM raporlarında yer almıştır. Anti-komünist ve radikal İslamcı ilkelere sahip olan Taliban'ın nihai amacı ise istikrarlı bir Müslüman Afganistan'ı oluşturmaktır. Belirlenen ilke ve amaç dahilinde kurulduğu yıllardan itibaren faaliyet gösteren Taliban, 1996-2001 yılları arasında devlet otoritesini elinde bulundurmuş ve Afganistan'ın yaklaşık %90'ını kontrol etmiştir (Laub, 2014, s. 4). Taliban'ın bir terör örgütü olarak nitelendirilmesinin tarihi başlangıcı 1998 yılında, Doğu Afrika'daki ABD Büyükelçilikleri'nin el-Kaide tarafınca bombalanmasına dayanmaktadır. 11 Eylül 2001 saldırılarının yaşanması ve el-Kaide'nin Afganistan sınırları içerisine yerleşme süreçleri Taliban'ın terör örgütü olarak tanımlanmasıyla sonuçlanmıştır. Taliban, cihatçı terörist gruplarla yakın işbirliği kurmasından ve Afganistan siyasi otoritesine sahip olmasından (bir zamanlar) dolayı *devlet terörü* sınıfında değerlendirilmektedir. Bu özellikleriyle Taliban, anti-komünist ve İslami ilkeleri barındıran *devlet destekli terör örgütüdür*. 7 Ekim 2001 tarihinde ABD ve İngiltere'nin başını çektiği Sonsuz

Özgürlük Hareketi'nin gerçekleşmesi sonucu Taliban, siyasi otoritesini kaybetmiş ve yer altına çekilmiştir. Uluslararası toplumu yakın dönemde tehdit eden ISIL'in varlığı ise, Taliban'ı tekrar meşru kılmıştır (Dursun, Canlı ve Yarımbaş, 2020). Böylelikle, bir terör örgütü olarak Taliban, ana faaliyet bölgesi olan Afganistan'da varlığını korumaktadır.

LTTE Terör Örgütü

LTTE, 5 Mayıs 1976 tarihinde Sri Lanka topraklarında kurulan *bölücü terör örgütüdür*. Sri Lanka'daki tarihsel etnik mücadeleden temel alan LTTE, Tamil etnik grubundan oluşan bir silahlı yapılanmadır. 1983 yılında Kara Temmuz olarak bilinen, Sinhalalı askerlerin Tamil grupları tarafından öldürülmesi ve devamında gerçekleşen isyancı faaliyetler (Yass, 2014, s. 67) 2009 yılına kadar sürececek bir iç savaşı başlatmıştır. İç savaşın büyük bir kısmında geniş faaliyet alanlarına sahip olan LTTE, Hindistan'ın Nadu eyaletinde askeri eğitim imkânı bulmuş ve başta Filistin Kurtuluş Örgütü olmak üzere, Hamas ve Hizbullah ile ilişki ağları geliştirmiştir (Yass, 2014, s. 68). Etnik bir grubun haklarını savunmak için silahlı yöntemi seçen LTTE, kendisine ilke olarak Tamil milliyetçiliğini, hedef olarak ise bu milliyetçiliğin tüm tezahürlerini korumak olarak belirlemiştir. Belirlenen hedef çerçevesinde yöntem olarak silahlı mücadeleyi seçen LTTE, 1948 yılında İngiliz Milletler Topluluğu'nun temellerini attığı Sri Lanka düzenini bozmaya yönelik terör eylemleri gerçekleştirmiştir. Yass'a göre LTTE'nin gerçekleştirdiği terör eylemleri sivil ve askeri hedeflere saldırı, kimyasal silah kullanımı, suikast, siber saldırı olarak ifade edilmiştir (2014, s. 68). Şiddet içerikli eylemleri yöntem olarak kullanan LTTE'nin gayri-resmi önemli gelir kaynakları ise kontrol ettiği bölgelerdeki kişi veya tüzel kişilerden toplandığı vergiler şeklinde olmuştur (Richard, 2014, s. 48). 2009 yılının ocak ayında Sri Lanka Hükümeti tarafından başlatılan geniş çaplı operasyonlar sonucu LTTE'nin tüm unsurları etkisiz hale getirilmiş ve 1983 yılından beri devam eden iç savaş sona ermiştir. Bir terör örgütü olarak LTTE'nin, ana faaliyet bölgesi olan Sri Lanka'daki varlığı sona ermiştir.

Birleşmiş Milletler Terör ile Mücadelesi

Boko Haram terör örgütüyle mücadelede bugüne kadar BM çerçevesinde yayınlanan toplam 17 adet ilgili/ilişkili kararlar ve raporlar tespit edilmiştir. Bu kararlar/raporlar Genel Kurul kararları (2), Güvenlik Konseyi kararları (4), Genel Sekreter raporları (7 adet), Güvenlik Konseyi misyon raporları (4 adet) olarak gerçeklemiştir. Buna göre Genel Kurul kapsamında ilişkili ilk karar 21 Kasım 2002 tarihli 57/48 sayılı karar olmuştur. İfade edilen kararın 2'nci sayfasında Afrika Birliği'nin terörle mücadeledeki işbirliği takdir edilmiştir. Bu karardan yaklaşık iki yıl sonra, 20 Aralık 2004 tarihli 59/213 sayılı karar ile Afrika Birliği'ne bölgesel terörle mücadelede duyulan ihtiyaç aşağıdaki gibi ifade edilmiştir;

Birleşmiş Milletler sistemine yapılan çağrı üzerine, Afrika Birliği'ne ve uluslararası topluma, ilgili uluslararası ve bölgesel anlaşmaların ve protokollerin uygulanması için, 14 Eylül 2002 tarihinde Cezayir'de kabul edilen Afrika Eylem Planı'nın uygulanmasını ve 2004 Ekim'de Cezayir'de açılan Afrika Terörizmi Araştırma ve Çalışma Merkezi'nin işleyişini desteklemek için terörizme karşı mücadelesini yoğunlaştıracaktır (United Nations General Assembly 2004, Clause 13).

Afrika Birliği'nin adını içeren BM kararlarının Boko Haram ile ilişkili olması ise ele alınan uluslararası örgütün mücadelesi ile alakalıdır (BBC, 2015). Güvenlik Konseyi kapsamında ilişkili ilk karar 2003 yılında alınmıştır. 18 Mart 2003 tarihli 1467 sayılı karar ile Güvenlik Konseyi, ECOWAS Moratoryum'un etkili bir şekilde uygulanması için bir dizi öneriler sıralamıştır;

ECOWAS Sekreterliği'nin kapasitesinin artırılması için gerekli önlemler alınmalıdır (United Nations Security Council 2003, Clause D).

Aslında Batı Afrika Devletleri Ekonomik Topluluğu (ECOWAS), dünya-deniz ticaretinin güvenliğini sağlamak için desteklenen bir yapı olsa da örgütün mücadelesi gereği Boko Haram ile ilişkilendirilmiştir (ECOWAS, 2017). Yine Güvenlik Konseyi kapsamında 8 Aralık 2017

tarihinde ilgili karar alınmıştır. 2391 Sayılı kararda G-5 Sahel Müşterek Kuvveti (FC-G5S)'nin bölgenin güvenliği ve istikrarı için son derece önemli ve gerekli olduğu vurgulanmış ve FC-G5S'nin durumu hakkında aşağıdaki gibi 3 maddelik bilgi verilmiştir;

Güvenlik Konseyi,

FC-G5S'nin tam ve etkili bir şekilde faaliyet göstermesi için çabalayan G-5 Sahel Devletlerini takdir eder ve FC-G5S'nin Mart 2018 tarihine kadar faaliyet kapasitesinin artırılmasına yönelik önlemlerin alınmaya devam edilmesini teşvik eder (United Nations Security Council, 2017).

Genel Sekreter tarafından Genel Kurul'a ve Güvenlik Konseyi'ne sunulan raporlar kapsamında ilgili ilk rapor 24 Temmuz 2015 tarihinde sunulmuştur. "Afrika'da Barışın ve Sürdürülebilir Kalkınmanın Teşvik Edilmesi ve Çatışmanın Nedenleri" başlıklı raporun 24'üncü maddesinde Çok Uluslu Ortak Görev Gücü (MNJTF)'nün operasyonel anlamda güçlendirilmesi konusunda BM'nin çalışmalar yaptığı belirtilmiştir. Yaklaşık iki sene sonra, 30 Temmuz 2017 tarihinde Güvenlik Konseyi'ne sunulan "Birleşmiş Milletler Batı Afrika ve Sahel Ofisi'nin Faaliyetleri Üzerine" başlıklı bir başka Genel Sekreter raporunda ise Boko Haram ile mücadelede BM stratejisi açık bir şekilde gösterilmiş ve aşağıdaki gibi ifade edilmiştir;

Etkilenen ülkeler arasında ve Afrika Birliği dahil olmak üzere bölgesel kuruluşlarla daha güçlü bir işbirliğini teşvik ediyor ve tüm ilgili mücadeleyi uluslararası insani yardım, insan hakları ve mülteci hukukuna uygun yapılması çağrısını yineliyorum (United Nations Security Council, 2017).

FARC terör örgütüyle mücadelede bugüne kadar BM çerçevesinde yayımlanan toplam 33 adet ilgili kararlar/raporlar tespit edilmiştir. Bu kararlar/raporlar Güvenlik Konseyi kararları (8 adet), Genel Sekreter raporları (23 adet), Güvenlik Konseyi misyon raporları (2 adet) olarak gerçekleşmiştir. Buna göre dikkat çekici ilgili ilk belge 28 Ağustos 2009 tarihli "Kolombiya'daki Çatışmada Silahlılar ve Çocuklar" başlıklı Genel Sekreter raporu olmuştur. Güvenlik Konseyi'ne sunulan raporun 5'inci maddesinde FARC'ın, Kolombiya'daki en büyük terör grubu olduğu vurgulanmıştır. Ayrıca, FARC'ın silahlı mücadelesinde çocukları kullandığını ve çocuklara yönelik katliamlar gerçekleştirdiği bu raporda aşağıdaki ifadelerdeki gibi gösterilmiştir;

FARC, 1999 yılında Çocuklar ve Silahlı Çatışmalar konusunda Özel Temsilcime 15 yaş altındaki çocukları kullanmayacağına dair taahhütte bulunmuştu. Fakat, FARC kızlar da dahil olmak üzere çocukları kullanmaya devam ediyor (United Nations Security Council 2009, Clause 17)

Antioquia, Guaviare, Huila, Meta, Nariño, Putumayo and Valle del Cauca bölgelerinde FARC tarafından öldürülen çocuk vakaları bildirildi (United Nations Security Council 2009, Clause 28).

Ele alınan ikinci belge 25 Ocak 2016 tarihli 2261 Sayılı Güvenlik Konseyi kararı olmuştur. Bu karar ile BM, 26 Ağustos 2012 tarihinde Kolombiya Hükümeti ile FARC arasında imzalanan "Çatışmayı Bitirmek ve Kalıcı Barış ile İstikrarı Sağlamak için Genel Anlaşma" yı ve söz konusu müzakere sürecini memnuniyetle karşılamıştır. 2261 Sayılı kararın 1'inci maddesi, söz konusu sürece, Kolombiya Hükümeti'nin egemenliğini vurgulayarak, BM'nin dahil olmasını misyon olarak belirlemiştir. Bahsi geçen misyon ise ateşkesi denetlemeyi ve izlemeyi içermektedir. İlgili kararın 2'nci maddesi ile BM misyonunun yöntemi açık bir şekilde ifade edilmiştir. Buna göre Kolombiya Hükümeti, FARC, BM'den oluşan ve siyasi bir misyon taşıyan Üçlü Mekanizma kurulması öngörülmüştür. 18 Ağustos 2016 tarihinde Güvenlik Konseyine sunulan "Kolombiya'daki Birleşmiş Milletler Misyonu" başlıklı Genel Sekreter raporu yukarıda anlatılan BM misyonuna netlik kazandırmış ve aşağıdaki gibi ifade edilmiştir;

Birleşmiş Milletler misyonu silah bırakmanın denetlenmesini üstlenecektir. Misyon, taraflar arasındaki anlaşmazlıkların çözülmesinden sorumlu olacak ve ateşkesin uygulanması, düşmanlıkların durdurulması ve silahların bırakılması ile ilgili tavsiyelerde bulunacaktır (United Nations Security Council 2016, Clause 2)

Ayrıca, yukarıda adı geçen 18 Ağustos 2016 tarihli Genel Sekreter raporu BM görevlerini şu başlıklar altında toplamıştır; silah bırakmanın denetlenmesi, ateşkesin izlenmesi, Üçlü Mekanizma arasındaki koordinasyonun izlenmesidir. Yukarıda ifade edildiği şekliyle 26 Ağustos 2012 tarihinde imzalanan ve Kolombiya'daki çatışmayı bitirmeyi amaçlayan Genel Anlaşma, 24 Kasım 2016 tarihinde yenilenmiş ve taraflarca Nihai Anlaşma imzalamıştır. Bu noktada, 14 Aralık 2016 tarihli "14 Aralık 2016 Tarihli Güvenlik Konseyi Başkanına Hitaben" adlı Genel Sekreter raporunun 3'üncü paragrafı Kolombiya'daki yeni müzakere sürecinde BM misyonunun değişmediğini açıklamıştır. 30 Ağustos 2017 tarihli "Birleşmiş Milletler'in Kolombiya'daki Denetleme Misyonu" başlıklı Güvenlik Konseyi'ne sunulan Genel Sekreter raporunda ise BM'nin ilgili misyonunun süresinin dolduğunu ve ikinci bir misyonun gerçekleştiği ifade edilmiştir. Rapor genelinde görüldüğü üzere, birinci misyondaki başlıklar aynen devam etmekle birlikte bir yeni başlık daha eklenmiştir. İlgili raporun 2'nci maddesine göre FARC üyelerinin siyasi, ekonomik ve sosyal hayata yeniden entegrasyonunun sağlanması; güvenlik ve koruma önlemlerinin alınması BM misyonuna dahil edilmiştir.

HAFTAR terör örgütüyle mücadelede bugüne kadar BM çerçevesinde yayınlanan toplam 42 adet ilgili/ilişkili kararlar ve raporlar tespit edilmiştir. Bu kararlar ve raporlar Güvenlik Konseyi kararları (24 adet), Genel Sekreter raporları (18 adet) şeklinde gerçekleşmiştir. Buna göre dikkat çekici ilk belge 28 Ağustos 2014 tarihli 2174 sayılı Güvenlik Konseyi kararı olmuştur. Libya'daki artan şiddet eylemlerinin sivil nüfus ve kurumları üzerinde olumsuz etki oluşturduğu, Libya'nın istikrarına ve demokratik geçişine zarar verdiğine ilişkin ifadeleri içeren kararın 3'üncü maddesinde mevcut çatışmaları sonlandırıp anayasa taslağının hazırlanması için Temsilciler Meclisi'ne çağrıda bulunulmuştur. Ayrıca ilgili kararın 2'nci maddesi işlenen insanlık suçlarının ve sivilleri hedef alan saldırılarının sorumluluğunu hatırlatmıştır. Ele alınan ikinci belge 5 Eylül 2014 tarihli "Libya'daki Birleşmiş Milletler Destek Misyonu" başlıklı Güvenlik Konseyi'ne sunulan Genel Sekreter raporu olmuştur. Genel olarak, anayasa hazırlanma sürecine ve seçimler hakkında bölümlere yer verilen raporun 24'üncü maddesinde General Halife'nin bir yapılanmaya yöneldiğine değinilmiştir. 93'üncü maddenin kalıcı çözüm için demokrasi ve siyasi müzakereyi vurguladığı raporun genelinde Libya'daki Birleşmiş Milletler Destek Misyonu'nun faaliyetleri silahlı mücadeleyi sona erdirmek, anayasanın hazırlanması, demokrasinin sağlanması, seçim desteği, insan haklarının korunması, geçiş döneminde adaletin sağlanması, güvenlik, uluslararası yardımların koordinasyonu ve insani yardım konuları ile ifade edilmiştir. 13 Şubat 2015 tarihli "Libya'daki Birleşmiş Milletler Varlığının Stratejik Değerlendirmesine İlişkin Özel Rapor" başlıklı Güvenlik Konseyi'ne sunulan Genel Sekreter raporu misyon konusunda daha açıklayıcı bilgiler paylaşmıştır. Buna göre 6'ncı maddede Libya'nın siyasi dönüşümünün bileşenleri halk tarafından seçilmiş yasama ve yürütme organları olarak gösterilmiştir. Libya'daki istikrarsızlığın temeli ise aşağıda görüldüğü gibi belirtilmiştir:

Ayrıca, Libya Hükümetleri güç kullanımı üzerinde kontrol sağlayamadılar. Silahlı gruplar çoğalırken Libya güvenlik güçleri uygun komuta ve kontrolden yoksun, moral ve bağlılıktan ise eksik kaldı (United Nations Security Council 2015, Clause 7).

Bahsi geçen raporun 4'üncü bölümünde BM'nin Libya'daki stratejik öncelikleri siyasi süreçte destek, koruma (sivilleri ve insan haklarını koruma), kilit kurumlara destek (Libyalı muhataplar), temel hizmetlerin sağlanması için destek (su ve elektrik gibi temel sivil gerekliliklerinin sağlanması), koordinasyon (uluslararası aktörlerin koordinesi) şeklinde sıralanmıştır. 15 Mart 2016 tarihli 2273 Sayılı Güvenlik Konseyi kararı ise BM'nin Libya'daki muhatabını ve desteklediği yapıyı göstermiştir. Buna göre, 17 Aralık 2015 tarihinde imzalanan Libya Siyasi

Anlaşması'nı memnuniyetle karşılanmıştır. Biraz önce ifade edilen anlaşmanın 25 Ocak 2016 tarihinde Temsilciler Meclisi tarafından onaylanması ile Ulusal Mutabakat Hükümeti doğmuştur. 2273 Sayılı kararının 9'uncu paragrafına göre üye devletler ve BM temsilcisi ile ilgili BM yapısı, Ulusal Mutabakat Hükümeti'nin kapasitesini artırmak için uyumlu bir biçimde işbirliği yapacaktır.

ISIL terör örgütüyle mücadelede bugüne kadar BM çerçevesinde yayınlanan toplam 48 adet ilgili/ilişkili kararlar ve raporlar tespit edilmiştir. Bu kararlar ve raporlar Genel Kurul kararları (8 adet), Güvenlik Konseyi kararları (25 adet), Genel Sekreter raporları (15 adet) şeklinde olmuştur. Buna göre Genel Kurul kapsamında ilgili ilk karar 18 Aralık 2014 tarihli 69/189 sayılı karar olarak ortaya çıkmıştır. İfade edilen kararın 4'üncü maddesi ile söz konusu terör örgütünün işlemiş olduğu insanlık suçlarının ve terör eylemlerinin hiçbir millet veya din ile ilişkilendirilemez olduğu açık bir şekilde ifade edilmiştir. Güvenlik Konseyi kapsamında ilişkili ilk karar 18 Aralık 2014 tarihli 2192 Sayılı karar olmuştur. Bu kararın 2'nci sayfasında ISIL ile mücadelede finans sektörünün göz ardı edilemez olduğu ve gerekli adımların atılmasının zorunluluğu vurgulanmıştır. Yaklaşık bir yıl sonra, 20 Kasım 2015 tarihinde kabul edilen 2249 sayılı karar ise söz konusu mücadelede uluslararası işbirliğinin zarurietini göstermiş ve aşağıdaki gibi ifade edilmiştir:

Güvenlik Konseyi,

İŞİD'in kontrolü altındaki Suriye'deki ve Irak'taki bölgede uluslararası hukuka, Birleşmiş Milletler Tüzüğü'ne, uluslararası insan hakları ve mülteci hukukuna uygun olarak terörist eylemleri önleme ve bastırma hususlarında üye devletlere çağrıda bulunur (United Nations Security Council 2015, Clause 5).

Genel Sekreter tarafından Güvenlik Konseyi'ne sunulan raporlar kapsamında ilgili ilk rapor 27 Ocak 2014 tarihinde sunulmuştur. "Suriye Arap Cumhuriyeti'ndeki Çatışmada Çocuklar ve Silahlılar" başlıklı raporun 28'inci maddesinde ISIL'in 4 Ağustos 2013 tarihinde Lazkiye'de çocuk katliamları gerçekleştirdiği belirtilmiştir. Bu rapordan yaklaşık iki yıl sonra 29 Ocak 2016 yılında "ISIL'in Uluslararası Barışa ve Güvenliğe Oluşturduğu Tehdide Karşı Mücadelede Üye Devletlerin Desteklenmesi" başlıklı Genel Sekreter raporu, Güvenlik Konseyi'ne sunulmuş ve bu rapor ile söz konusu terör örgütü ile mücadelede BM stratejisi açık bir şekilde gösterilmiştir. Buna göre, ISIL'in Irak ve Suriye toprakları üzerinde kurulmasına rağmen bu coğrafyaları taşın faaliyetlerde bulunmasının altı çizilerek, yerel bir örgüt modelinden bölgesel/küresel modele dönüşümü vurgulanmıştır. Ayrıca söz konusu raporun 16'ncı ve 30'uncu maddelerine göre ISIL, dünyanın en zengin terör örgütüdür ve kendi propagandasını gerçekleştirmek için interneti ve sosyal medyayı yoğun bir şekilde kullanmaktadır. Raporun 46'ncı maddesi ise söz konusu mücadeledeki aktif aktörleri aşağıdaki gibi tanımlanmaktadır:

ISIL tehdidi ile mücadelede birincil sorumluluk üye Devletlere aittir. Bununla birlikte, ilgili hususta Devletlerin kapasitelerini geliştirmede, tespit edilen eksiklikleri gidermede ve bu çabaları desteklemekte Birleşmiş Milletler ve diğer uluslararası kuruluşlar kritik role sahiptir (United Nations Security Council 2016, Clause 46).

Bahsi geçen raporun son bölümünde ISIL ile verilen mücadelenin genel hatları üye devletlerin kapasitelerini güçlendirmek, ISIL'in internet kullanımını engellemek; yabancı terörist-savaşçıların kaynağını kesmek, ISIL'in operasyonel kabiliyetini azaltmak, teslim olan yabancı terörist-savaşçılara uygulanan işlemlerin yumuşatılması şeklinde çizilmiştir.

LTTE terör örgütüyle mücadelede bugüne kadar BM çerçevesinde yayınlanan toplam 4 adet ilgili raporlar tespit edilmiştir. Bu raporlar "Sri Lanka'daki Çatışmada Çocuklar ve Silahlılar" başlığı ile Güvenlik Konseyi'ne sunulan Genel Sekreter raporlarından meydana gelmektedir. Buna göre ilk rapor 21 Aralık 2007 tarihinde sunulmuştur. 3'üncü maddesinde LTTE ile Sri Lanka güvenlik

güçleri arasındaki çatışmaların ciddi boyutlara ulaştığını vurgulayan rapor, söz konusu mücadelede çocuk haklarının korunmasını misyon olarak belirlemiştir. LTTE ile ilgili olarak, 5'ini maddede her aileden bir üyeyi (çocuk dahil) bünyesine katarak sivillere baskı yapmakta olduğu vurgulanmıştır. Rapora göre, terör örgütüne dahil edilen bu çocuklar silahlı mücadelede fiili olarak kullanılmış ve aşağıdaki gibi ifade edilmiştir:

1 Kasım 2006'dan 31 Ağustos 2007 tarihine kadar LTTE 'nin 262 çocuğu silah altına aldığı Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu tarafından rapor edildi (United Nations Security Council 2007, Clause 7).

Ayrıca yoğun olarak yaşanan silahlı mücadelede LTTE'nin ve Sri Lanka Hükümeti'nin mücadele esnasındaki eylemlerinin çocuklara zarar verdiği gösterilmiştir. Bahsi geçen raporun 29'un maddesindeki a ve b bentleri iki tarafında çocukların ölümüne ve sakatlanmasına yol açan saldırılar gerçekleştirdiğini belirtmiştir. Genel olarak, raporun 3'üncü bölümünde, silahlı mücadelede çocuk haklarının ağır bir şekilde ihlal edildiği üzerinde durulmuş ve bu ihlaller çocukların silahlı altına alınması, kaçırma, öldürme ve ağır yaralama, okullara ve hastanelere yönelik saldırılar, ağır cinsel şiddet, çocukların insani yardıma erişmesinin engellenmesi şeklinde ifade edilmiştir. Yukarıda belirtildiği üzere çocuk haklarının korunmasını misyon olarak belirleyen BM taraflarla bu konuda görüşmeler gerçekleştirmiştir. Bu eğilimi ele alınan raporun 4'üncü bölümünün a ve c başlıklarında görmekteyiz. 25 Haziran 2009 tarihli "Sri Lanka'daki Çatışmada Çocuklar ve Silahlılar" başlıklı Genel Sekreter raporunun 23'üncü maddesinde ise çocuk haklarının korunmasına ilişkin çalışmaların Sri Lanka'daki gelişmelere sağlıklı bir erişim sağlanmadığı için eksik yapıldığı görülmüştür.

Taliban terör örgütüyle mücadelede bugüne kadar BM çerçevesinde yayınlanan toplam 146 adet ilgili/ilişkili kararlar ve raporlar tespit edilmiştir. Bu kararlar/raporlar Genel Kurul kararları (26 adet), Güvenlik Konseyi kararları (43 adet), Genel Sekreter raporları (73 adet) ve Güvenlik Konseyi misyon raporları (4 adet) şeklinde gerçekleşmiştir. Buna göre ilgili ilk belge 6 Aralık 2001 tarihli "Afganistan'daki Durum ve Uluslararası Barış ve Güvenliğe Etkileri" başlıklı Güvenlik Konseyi'ne sunulan Genel Sekreter raporu olmuştur. 35'inci maddesinin terör eylemlerini düzenleyen ve bunlara yardım edenlerin sorumlu tutulacağını vurgulayan rapor devlet destekli terörü reddetmektedir. Aynı raporda ilgili mücadelede kilit rol oynayan aktörün ABD liderliğindeki koalisyon güçleri olduğu vurgulanmış ve raporun ek bölümünde koalisyon güçlerinin mücadeledeki ilkeleri ve amaçları açık bir şekilde aşağıdaki gibi belirtilmiştir:

ABD liderliğindeki koalisyon güçleri 7 Ekim'de Afganistan'da saldırılar başlattı. Müdahalenin ilk haftası geceleri hava savunma ve komuta merkezleri hedef alındı. Bunu ara ve yok et taktiklerine dayalı gündüz uçuşları izledi. Son olarak, ABD liderliğindeki koalisyon güçleri, Taliban birliklerinin toplanma hatlarına saldırılar düzenledi (United Nations Security Council 2001, Clause 55).

Altı artı iki üyeleri, Afganistan'ın egemenliğine, siyasi bağımsızlığına ve toprak bütünlüğüne bağlı olarak, yerel halkın Afgan krizine siyasi çözüm bulma çabalarını ve Afganistan'da çok etnikli temele dayanan geniş tabanlı, siyasal olarak dengeli, demokratik seçime dayanan, Afganistan'ı bölgesel politikalarda barışçıl olarak temsil eden bir Afgan hükümeti kurma çabalarını desteklemeye devam edeceğine söz verdiler. Bu hükümet, uyuşturucu ticaretinin bastırılması da dahil olmak üzere Afganistan'ın uluslararası yükümlülüklerine, insan haklarına saygı göstermeli ve Afgan halkının ihtiyaçlarını karşılayabilmelidir (United Nations Security Council 2001, Annex/ Clause 5).

Taliban ile mücadelede ilişkili ilk belge 28 Eylül 2001 tarihli 1378 Sayılı Güvenlik Konseyi kararı olmuştur. Bu kararla birlikte, devletlerin kendi topraklarında herhangi bir terör eyleminin stratejik veya finansman olarak hazırlanmasını engellemesi amacıyla uluslararası işbirliği ihtiyacı kabul edilmiştir. Aynı karar metnin 5'inci paragrafında ise BM Tüzüğü uyarınca, söz konusu terör

tehditlerine karşı tüm araçları içeren bir mücadele ihtiyacı vurgulanmıştır. Söz konusu örgüt ile mücadelede ilgili ilk Genel Kurul kararı 19 Aralık 2001 tarihli 56/176 sayılı karardır. Karar metninin 3'üncü paragrafında Afganistan'ın uluslararası sözleşmelere dayanan yükümlülükleri olduğu hatırlatılmıştır. 2'nci maddenin b bölümünde Taliban'ın ağır insan hakları ihlalleri yaptığı, 3'üncü maddenin c bölümünde ise ulusal/uluslararası basına saldırılarda bulunduğu belirtilmiştir. Bu kapsamda 56/176 Sayılı Genel Kurul kararı, kurulacak yeni Afgan hükümetinin bileşenlerini 4 başlıkta sıralamış; bunlar çok etnikli ve geniş tabanlı, insan haklarına saygılı, uluslararası yükümlülüklerine saygılı, insani yardım konularında duyarlı ve etkili şeklinde ifade edilmiştir. 20 Aralık 2001 tarihli 1386 Sayılı Güvenlik Konseyi kararı söz konusu mücadelede BM yöntemini göstermiştir. Bahsi geçen kararın 1'inci ve 2'nci maddeleri açık bir şekilde Bonn Anlaşması'nı ve bu anlaşma uyarınca kurulan Uluslararası Güvenlik Yardım Gücü'nü desteklemektedir. 21 Aralık 2001 tarihli 56/220A Sayılı Genel Kurul kararının 5'inci maddesi ise Afgan guruplarını Bonna Anlaşması'nı uygulamaya ve özellikle de Geçici Hükümet programını desteklemeye çağırmıştır.

Raporların Analizi ve Değerlendirilmesi

Araştırma bütününde ele alınan terör örgütlerine yönelik BM çerçevesinde alınan kararlar ve sunulan raporlar, BM'nin söz konusu terör örgütlerine yönelik mücadelesini göstermektedir. Aşağıda ilgili terör örgütlerine yönelik BM belgeleri incelenmiştir.

Boko Haram terör örgütüne karşı mücadele BM gündemine alınmıştır. Buna göre alınan kararlar ve sunulan raporlar BM stratejisini belirlemiştir. 20 Aralık 2004 tarihli 213 Sayılı Güvenlik Konseyi kararında, terörle mücadelede Afrika Birliği'ne ihtiyaç duyulduğu ve bu birliğin desteklenmesi gerektiği vurgulanmıştır. 8 Aralık 2017 tarihli 2391 Sayılı Güvenlik Konseyi kararı ile FC-G5S söz konusu mücadelede desteklenmiştir. 24 Temmuz 2015 tarihli "Afrika'da Barışın ve Sürdürülebilir Kalkınmanın Teşvik Edilmesi ve Çatışmanın Nedenleri" başlıklı Genel Sekreter raporunda ise MNJTF'nin güçlendirilmesi gerektiği vurgulanmıştır. 30 Temmuz 2017 tarihli "Birleşmiş Milletler Batı Afrika ve Sahel Ofisi'nin Faaliyetleri Üzerine" başlıklı bir başka Genel Sekreter raporunda ise terörle mücadelede bölgesel örgütlerle işbirliğine değinilmiştir. Tespit edilen bu belgelere göre BM, Boko Haram terör örgütüne karşı sürdürdüğü mücadeleyi Afrika Birliği, MNJFT, FC-G5S gibi uluslararası kuruluşlar aracılığıyla yürütmektedir. Söz konusu BM mücadelesi müzakere yolundan ziyade terör örgütünün tasfiyesini içermektedir.

ISIL terör örgütüne karşı mücadele BM gündemine alınmıştır. Buna göre alınan kararlar ve sunulan raporlar BM stratejisini belirlemiştir. 18 Aralık 2014 tarihli 2192 Sayılı Güvenlik Konseyi kararı ISIL terör örgütüne karşı finans sektörünü mücadele alanına dahil etmiştir. 29 Ocak 2016 tarihli "ISIL'in Uluslararası Barışa ve Güvenliğe Oluşturduğu Tehdide Karşı Mücadelede Üye Devletlerin Desteklenmesi" başlıklı Genel Sekreter raporu, mücadele alanına interneti ve sosyal medyayı dahil ederek, genel mücadeledeki ana aktörün üye devletler olduğunun altını çizmiştir. Tespit edilen belgelere göre BM, ISIL terör örgütüne karşı çok boyutlu bir mücadelede sürdürmektedir. Söz konusu mücadeleyi ise üye Devletler aracılığıyla gerçekleştirmektedir. Yukarıda anlatılan BM mücadelesi müzakere yolundan ziyade terör örgütünün tasfiyesini içermektedir.

FARC terör örgütüne karşı müzakere süreci BM gündemine alınmıştır. Buna göre alınan kararlar ve sunulan raporlar BM stratejisini belirlemiştir. 25 Ocak 2016 tarihli 2261 sayılı Güvenlik Konseyi kararı, Kolombiya Hükümeti ile FARC arasında imzalanan Geçici Anlaşma üzerine yoğunlaşmıştır. Bu karar ile BM, Üçlü Mekanizma'yı (Kolombiya Hükümeti- FARC- BM) oluşturmuş ve müzakere sürecinin sağlıklı bir şekilde işlenmesini kendisine misyon olarak belirlemiştir. 18 Ağustos 2016 tarihli "Kolombiya'daki Birleşmiş Milletler Misyonu" başlıklı Genel Sekreter raporu müzakere sürecindeki BM misyonunu açık bir şekilde tanımlamıştır. Tespit edilen belgelere göre BM, FARC terör örgütüne karşı mücadele sürdürmemiştir. Kolombiya Hükümeti ile FARC arasındaki anlaşma maddelerinin sağlıklı bir şekilde uygulanmasını, bu yol

ile Kolombiya'daki barışın ve istikrarın sürdürülmesini misyon olarak belirlemiş ve bu kapsamda çalışmalarda bulunmuştur. Buradaki BM misyonu, terör örgütünün tasfiyesinden ziyade müzakere yolunu içermektedir.

HAFTAR terör örgütüne karşı mücadele BM gündemine alınmıştır. 28 Ağustos 2014 tarihli 2174 Sayılı Güvenlik Konseyi kararı anayasa taslağının hazırlanması için ilgili Libya tarafına çağrıda bulunmuştur. 5 Eylül 2014 tarihli "Libya'daki Birleşmiş Milletler Destek Misyonu" başlıklı Genel Sekreter raporunda anayasa hazırlanma sürecine ve seçimlere yönelik öneriler sunulmuş ve kalıcı barış için siyasi müzakere şart koşulmuştur. 15 Mart 2016 tarihli 2273 sayılı Güvenlik Konseyi kararı ile Libya'daki BM muhatabının, Ulusal Mutabakat Hükümeti'nin, güçlendirilmesi için işbirliği çağrısı yapılmıştır. Tespit edilen belgelere göre BM, HAFTAR terör örgütüne karşı siyasi müzakere temelli mücadele sürdürmektedir. Söz konusu mücadeleyi Ulusal Mutabakat Hükümeti ile gerçekleştirmektedir. Yukarıda anlatılan BM mücadelesi terör örgütünün tasfiyesinden ziyade siyasi müzakereyi içermektedir.

LTTE terör örgütüne karşı mücadele BM gündemine alınmıştır. Bahsi geçen mücadele çocuk haklarının korunması temelinde gerçekleştirilmiştir. 21 Aralık 2007 tarihli "Sri Lanka'daki Çatışmada Çocuklar ve Silahlılar" başlıklı Genel Sekreter raporu, Sri Lanka Hükümeti ve LTTE arasındaki silahlı mücadelede çocuk haklarını korumayı BM misyonu olarak belirlemiştir. 25 Haziran 2009 tarihli "Sri Lanka'daki Çatışmada Çocuklar ve Silahlılar" başlıklı bir başka Genel Sekreter raporunda ise Sri Lanka ülkesine yönelik erişimlerin sağlıklı bir şekilde gerçekleştirilemediği ve bu sebeple de ilgili BM çalışmalarının tam olarak yapılamadığı vurgulanmıştır. Tespit edilen belgelere göre BM, LTTE terör örgütüne karşı çocuk haklarını koruma temelinde bir mücadele yürütmüştür. Söz konusu mücadeleyi Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu ve BM Özel Temsilcisi aracılığıyla gerçekleştirmektedir. Yukarıda anlatılan BM mücadelesi terör örgütünün tasfiyesinden ziyade çatışmadaki çocuk haklarının korunmasını içermektedir.

Taliban terör örgütüne karşı mücadele BM gündemine alınmıştır. 6 Aralık 2001 tarihli "Afganistan'daki Durum ve Uluslararası Barış ve Güvenliğe Etkileri" başlıklı Genel Sekreter raporu devlet terörünü reddetmiş ve ABD liderliğindeki koalisyon güçlerinin mücadeledeki ana aktör olduğu vurgulanmıştır. 19 Aralık 2001 tarihli 56/176 Sayılı Genel Kurul kararı Taliban'ın uluslararası hukuk kurallarını ihlal ettiğine değinmiş ve yeni kurulacak Afgan hükümetinin özelliklerini sıralamıştır. 20 Aralık 2001 tarihli 1386 Sayılı Güvenlik Konseyi kararı Bonn Anlaşması'nı ve Uluslararası Güvenlik Destek Gücü (ISAF)'ı desteklemiştir. Tespit edilen belgelere göre BM, Taliban terör örgütüne karşı kapsamlı bir mücadele sürdürmektedir. Söz konusu mücadeleyi 6+2 ve ISAF ile gerçekleştirmektedir. Yukarıda anlatılan BM mücadelesi müzakere yolundan ziyade terör örgütünün tasfiyesini içermektedir.

Terörle Mücadele Kararlarının Analizi ve Değerlendirilmesi

Dünya barışını ve güvenliğini sağlama misyonunu taşıyan BM için kuşkusuz terörle mücadele kaçınılmazdır. Bu noktada BM, farklı devletlerde, bölgelerde ve kıtalarda oluşan terör yapılarıyla mücadele içerisine girmiştir. Üstelik söz konusu mücadeleyi insan hakları başta olmak üzere uluslararası sözleşmelerden doğan yükümlülükler çerçevesinde yürütmektedir. BM'nin bu husustaki hassasiyetini 20 Aralık 1993 tarihli 48/122 Sayılı Genel Kurul kararının 1'inci maddesinde ve 18 Aralık 2002 tarihli 57/219 Sayılı Genel Kurul kararının 2'nci maddesinde görmekteyiz. Özellikle 57/219 sayılı karar, terör eylemini gerçekleştiren kişilerin temel hak ve hürriyetlerini korumaya yönelmiştir. Eğer dünya barışı, güvenliği ve istikrarı sağlanacaksa, uluslararası anlaşmalar ve sözleşmelerden doğan yükümlülükler ilke edinilmelidir. İfade edilen fikir terörle mücadeledeki BM'nin vizyonunu oluşturmaktadır. Aşağıda incelenen kararlar ve raporlar doğrultusunda BM'nin terörle mücadelesinin analizi yapılmıştır.

Gözlemlendiği ölçüde BM'nin terörle mücadelesi iki aşamadan oluşmaktadır. Buna göre ilk aşamada terör eylemine yol açabilecek sosyal sorunların giderilmesi ve terör eylemine ekonomik

kaynak sağlayan finans koridorlarının kesilmesi yer almaktadır. 9 Aralık 1999 tarihli 54/109 Sayılı Genel Kurul kararı finansal-terörizmi tanımlarken, 2 Nisan 2019 tarihli 73/285 Sayılı Genel Kurul kararı ise sosyal özgürlüğü ve hoşgörüyü vurgulamıştır. İkinci aşamada BM, 20 Eylül 2006 tarihli 60/288 Sayılı Genel Kurul kararı olan ‘‘BM Küresel Terörle Mücadele Stratejisi’’ nin Ek Eylem Planı’nda görüldüğü üzere, uluslararası meşru aktörler ile işbirliğine giderek terör tehditleriyle mücadeleyi gerçekleştirmektedir.

Boko Haram, FARC, HAFTAR, ISIL, LTTE ve Taliban terör örgütleriyle mücadele BM’nin gündemine alınmasına rağmen ETA, FETÖ, IRA, PKK terör örgütleri BM’nin gündeminde olmamıştır. Bu durum ise sıralanan terör örgütleriyle mücadelede ilgili devletleri yalnız bırakmıştır. Üstelik gündeme alınan terör örgütleriyle mücadelede uluslararası sözleşmeler/anlaşmalar ilgili devletlere sıklıkla hatırlatılmıştır. 20 Kasım 2015 tarihli 2249 Sayılı Güvenlik Konseyi kararının 5’inci maddesi ISIL terör örgütüyle mücadelede söz konusu hatırlatmayı içermektedir. Fakat gündeme alınmayan terör örgütlerine karşı mücadele yürütmüş/yürüten devletlere yönelik böyle bir hatırlatmaya veya sınırlamaya ilişkin özel bir belge bulunmamaktadır.

Afrika, Ortadoğu ve Güney-Asya menşei terör yapılanmalarıyla mücadelede hassas olan BM, bu hassasiyeti Avrupa kökenli terör örgütleriyle mücadelede göstermemiştir. LTTE bölücü terör örgütü ile mücadelede BM çerçevesinde toplam 17 adet kararlar/raporlar tespit edilmişken, ETA bölücü terör örgütü ile mücadelede BM çerçevesinde herhangi bir karar/rapor tespit edilememiştir. Dünya barışının ve güvenliğinin daha istikrarlı olması, geçmiş ve şimdiyle bağlantılıdır. Daha güvenli, barışçıl ve istikrarlı bir dünya düzeni için menşeiine bakılmaksızın tüm terör yapılanmalarıyla mücadele şarttır.

Araştırmada ele alınan terör örgütlerinin bazıları BM mücadelesine dahil olmasına rağmen, fiili mücadele dönemi içerisinde BM gündemine alınmamıştır. Bunun sonucunda ise bazı ulus-devletler, kendi topraklarındaki terör tehdidine karşı mücadelede yalnız kalmıştır. Sonuç olarak ise ilgili devletler, sınırlarında faaliyet gösteren terör örgütleriyle uzlaşma yapmak zorunda kalmıştır. Kolombiya Hükümeti’nin, FARC sol terör örgütü ile tarihsel mücadelesi ve bu husustaki BM politikası yukarıdaki anlatılana en iyi örnektir. 25 Ocak 2016 tarihli 2261 sayılı Güvenlik Konseyi kararı ile BM, FARC terör örgütü ile Kolombiya Hükümeti arasındaki müzakere sürecini memnuniyetle karşılamış ve bu sürecin sağlıklı bir şekilde işlenmesini kendisine misyon olarak belirlemiştir.

Kalıcı bir barışın adalet ve kanun ile sağlanacağını ilke edinen BM, gündemine aldığı terör örgütleriyle mücadelede insanların temel hak ve hürriyetlerini her zaman güvence altına almak için çabalamıştır. Devlet destekli terör örgütü olan Taliban ile mücadele sürecinde 19 Aralık 2001 tarihli 56/176 sayılı Genel Kurul kararının alınması, yine devlet destekli terör örgütü olan HAFTAR ile mücadelede 5 Eylül 2014 tarihli ‘‘Libya’daki Birleşmiş Milletler Destek Misyonu’’ başlıklı Genel Sekreter raporunun sunulması, cihatçı terör örgütü olan ISIL ile mücadelede 5 Eylül 2014 tarihli 2249 Sayılı Güvenlik Konseyi kararının alınması bu kapsamda değerlendirilebilmektedir.

Çocuk hakları, gündeme alınan terör örgütleriyle fiili mücadele veya müzakere döneminde BM’nin dikkatinde olmuştur. Terörle mücadelede çocuk haklarına ayrı bir bölüm açılmış ve bu konuda Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu ile faaliyetler yoğunlaşmıştır. 27 Ocak 2014 tarihli ‘‘Suriye Arap Cumhuriyeti’ndeki Çatışmada Çocuklar ve Silahlılar’’, 21 Aralık 2007 tarihli ‘‘Sri Lanka’daki Çatışmada Çocuklar ve Silahlılar’’, 28 Ağustos 2009 tarihli ‘‘Kolombiya’daki Çatışmada Çocuklar ve Silahlılar’’ başlıklı Genel Sekreter raporları yukarıda ifade edilene en iyi örneklerdir.

BM, gündemine aldığı terör örgütlerinin faaliyetlerini ve bu faaliyetlerin yol açabileceği sonuçları iyi analiz etmektedir. Fiili mücadele dönemi içerisinde bulunan BM, terör örgütleri tarafından gerçekleştirilen eylemlerin hiçbir dine veya millete yüklenemeyeceğinin altını çizmiştir. Bu

duruşu 18 Aralık 2014 tarihli 69/189 Sayılı Genel Kurul kararında görmekteyiz. Böylelikle, terör örgütlerinin söz konusu problemi kullanarak propaganda yapması engellenmiş ve insan/finans kaynağı azaltılmak istenmiştir. Sonuç olarak BM, terörle mücadelede terör guruplarını tasfiye etmenin yanı sıra terörün kaynağını da tasfiye etmeye çabalamıştır.

BM, gündemine aldığı terör örgütlerine karşı mücadelede bazı durumlarda ilgili devlete veya devletlere sadece sınırlamalar getirirken, bazı durumlarda ise sınırlamaların yanı sıra desteğini de sunmuştur. LTTE terör örgütüne yönelik ilgili BM belgeleri incelendiğinde Sri Lanka Hükümetine çocuk haklarının, temel hak ve hürriyetlerin korunmasına yönelik birtakım sınırlamalar getirdiği görülmüştür. Taliban terör örgütüne yönelik BM kararları/raporları incelendiğinde ise insan haklarının korunması dahilinde fiili mücadeleyi içerdiği görülmüştür.

Araştırma sonucunda BM'nin gündemine aldığı terör örgütleriyle mücadelede iki farklı yöntem kullandığı görülmüştür. Gündemine aldığı terör örgütlerinin bazılarıyla müzakere yolunu seçen BM, bazılarıyla ise fiili mücadeleyi ve tamamıyla ilgili terörün tasfiyesini seçmiştir. Taliban devlet terörüne ve ISIL cihatçı terör örgütüne karşı silahlı mücadeleyi ve terörün tamamıyla tasfiyesini seçen BM, HAFTAR devlet terörüne karşı ise müzakere yöntemini seçmiştir. Bu sonuç, araştırma dahilinde belirtilen ilgili kararlar/raporlarda açıkça görülmektedir. Üstelik gündeme alınan terör örgütlerine yönelik politika değişikliği de beklentiler arasındadır. Taliban devlet terörünün son günlerde ABD ile anlaşma zemininde olması ve Taliban'ın ISIL'e karşı mücadelede bölgedeki fiili aktör olma potansiyeline sahip olması BM'nin bu terör örgütüne karşı yöntemini değiştirebilir.

SONUÇ

24 Ekim 1945 tarihinde dünya barışını ve güvenliğini korumak misyonu ile kurulan BM, 18 Aralık 1972 tarihinde terörle veya terörizmle mücadelesini başlatmıştır. Bu mücadelede kapsam alanını insan hakları, çocuk hakları, sivillerin korunması ilkelerinde finansal mücadele ve sanal mücadele şeklinde genişleten BM, terörle mücadele stratejisini çağın gereklerine uygun olarak geliştirmektedir.

Araştırma bütününde toplam 10 adet terör örgütü ele alınmıştır ve BM'nin terörle mücadelesinde bu terör örgütlerin sadece 6'sına yönelik kararlar ve raporlar tespit edilmiştir. Bahsi geçen belgeler incelendiğinde ise bazılarının fiili mücadeleyi kapsarken, bazılarının ise barış süreçlerini içerdiği gözlemlenmiştir. Fiili mücadeleyi kapsayan süreçler ise üye Devletler veya ilgili bölgesel kuruluşlar aracılığıyla yürütülmüştür. Buradaki BM etkisi ise bahsi geçen aktörlerin terör örgütleriyle mücadelesini geliştirmesi için yardımlarda bulunmasıdır. İfade edilen yardımlar bazen koordinasyonun sağlanması bazen de operasyonel kapasitelerin artırılması konularında kendisini göstermektedir.

Birleşmiş Milletler Genel Kurul ve Genel Konsey raporlarında Boko Haram, FARC, HAFTAR, ISIL, LTTE ve Taliban terör örgütlerine rastlanılmış ancak ETA, FETÖ, IRA, PKK terör örgüt hakkında gündemlerine yer vermedikleri görülmüştür. ETA ve IRA örgütlerinin dile gelmemesi İspanya ve İngiltere'nin lehine bir durum iken, PKK ve FETÖ terör örgütlerinin dile gelmemesi Türkiye'nin aleyhine yürütülen bir faaliyet olarak düşünülmektedir. Amerika Birleşik Devletleri başta olmak üzere İsrail ve bazı Avrupa Birliği devletlerinin PKK ve FETÖ terör örgütlerine açıktan verdikleri desteklerin bunun nedeni olabileceği öngörülmektedir. Başka bir araştırmada, Birleşmiş Milletlerin kuruluşundan bu zamana kadar uluslararası barış ve güvenliğin sağlanması yönündeki rolünün tartışmalı olduğu belirtilmiştir (Kaşıkçı, 2016, s. 20). Bahsi geçen bazı devletlerin, terör suçları ile aranan teröristleri ilgili uluslararası sözleşmeler gereği yargılamadığı ve iade etmediği bilinmektedir (Saraçlı, 2007, s. 1076). Sabancı suikastı olayında Avrupa'ya kaçan DHKP-C terör örgütü üyesi Fehriye Erdal'ın Belçika tarafından Türkiye'ye iade

edilmemesi, teröristin bu ülkede korunup kollanmış olması bu duruma somut bir örnek olarak verilebilmektedir.

BM'nin genel terörle mücadelesi uluslararası anlaşmalar ve sözleşmeler uyarınca gerçekleştirilmektedir. Söz konusu yükümlülükler uluslararası kuruluşlara ait olduğu kadar üye devletlere de ait olduğu mücadele dönemi boyunca taraflara hatırlatılmıştır. BM fiili mücadeleye katılmadığı, terör örgütlerine karşı mücadele eden devletlere yine yukarıda bahsi geçen kurallar gereği sınırlamalarda bulunmuştur. Ancak, özel olarak ifade edilen tüm sınırlamalar 6 terör örgütüne karşı verilen mücadele için yapılmıştır. İlgili belgelerin bulunmadığı 4 terör örgütüne yönelik mücadelede ise ifade edildiği biçimde özel sınırlamalar tespit edilememiştir.

Sonuç olarak, yerel, ulusal, bölgesel ve uluslararası güvenliğin, barışın ve istikrarın sağlanması BM'nin terörle mücadelesinin ana temasını oluşturmuştur. Çıkış noktası istikrarın ve barışın sağlanması olan BM, sahadaki terör örgütleriyle mücadelede farklı yöntemler tercih etmiştir. Her ne kadar yöntemler farklılık gösterse de amaç, terör eylemlerinin sona erdirilmesi olmuştur. Bazen bu duruma terör örgütlerinin tasfiyesi ile bazı durumlarda ise müzakere süreci ile ulaşılmak istenmiştir. Yöntemler farklılık gösterse de BM'nin küresel terörle mücadele vizyonu uluslararası hukuk kuralları uyarınca terör eylemlerinin son bulması şeklinde sabitlenmiştir.

KAYNAKÇA

- Abbas, A. E., John, R. S., Siebert, J., & Winterfeldt, D. v. (2014). Objectives and Scenarios for ISIL. *Chapman University Sociology Faculty Articles and Research*, 176-183.
- Adesoji, A. (2010). The Boko Haram Uprising and Islamic Revivalism in Nigeria. *Africa Spectrum*, 95-108.
- Avazpour, K. (2009). *Euskadi Ta Askatasuna -Reasons for Existence*. Växjö: Peace and Development Studies School of Social Sciences Växjö University.
- BBC. (2011, Ekim 20). *Basque group Eta says armed campaign is over*. BBC News: <https://www.bbc.com/news/world-europe-15393014> adresinden alındı
- BBC. (2015, Ocak 30). *Boko Haram crisis: African Union backs regional force of 7,500 troops*. BBC News: <https://www.bbc.com/news/world-africa-31057147> adresinden alındı
- BBC. (2015, Mart 7). *Nigeria's Boko Haram pledges allegiance to Islamic State*. BBC News: <https://www.bbc.com/news/world-africa-31784538> adresinden alındı
- Beittel, J. S. (2015). *Peace Talks in Colombia*. Washington: Congressional Research Service.
- Collins, T. M. (1986). *The IRA: An Examination of a Terrorist Organization*. Washington: Defense Intelligence College.
- Çelik, M. (2019). Kuruluşundan Bugüne PKK/KCK'nın Uluslararası Konjonktürel Değişimlere Uyum Sağlama ve Uluslararasılaşma Çabası. *Güvenlik Çalışmaları Dergisi*, 111-133.
- Department of Corporate Communications of the Presidency. (2016). *10 Questions to Understand 15 July Coup Attempt and Fetullah Terrorist Organization*. Ankara: Department of Corporate Communications of the Presidency.
- Dursun, A., Canlı, E., & Yarımbaş, F. (2020, Şubat 29). *ABD ile Taliban barış süreci anlaşmasını imzaladı*. Anadolu Ajansı: <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/abd-ile-taliban-baris-sureci-anlasmasini-imzaladi/1749814> adresinden alındı
- ECOWAS. (2017, Eylül 12). *ECOWAS Commission president seeks cooperation of ambassadors and Heads of International Agencies in the maintainance of peace and security*. Economic Community of West African States: <https://www.ecowas.int/ecowas-commission->

- president-seeks-cooperation-of-ambassadors-and-heads-of-international-agencies-in-the-maintainance-of-peace-and-security/ adresinden alındı
- Gunn, A., & Demirden, A. (2019). *Radikalleşmenin Önlenmesi ve Terörizm Olgusu*. Ankara: Polis Akademisi Başkanlığı.
- Heide, L. v., & Bergema, R. (2019). *Terrorism Threat Assessment*. The Hague: International Centre for Counter-Terrorism.
- Jackson, B. A. (2005). Provisional Irish Republican Army. *Aptitude for Destruction*, 93-140.
- Kaşıkçı, T. (2016). Küresel Terörizm ve Birleşmiş Milletler Sistemi. *The Turkish Yearbook of International Relations*, (47) , 1-22 . DOI: 10.1501/Intrel_0000000305
- Kubiak, M., & Iwanowska, W. (2019). ETA's terrorist activities – historical background and contemporary times. *Scientific Journal of the Military University of Land Forces*, 227-237.
- Kydd, A. H., & Walter, B. F. (2006). The Strategies of Terrorism. *International Security*, 49–80.
- Laub, Z. (2014). *The Taliban in Afghanistan*. New York: Council on Foreign Relations.
- Melaugh, M. (2021, Şubat 8). *Text of Irish Republican Army (IRA) 'Green Book' (Book I and II)*. CAIN Web Service: https://cain.ulster.ac.uk/othelem/organ/ira/ira_green_book.htm adresinden alındı
- O'Neill, J. (2019, Ağustos 14). *The Provisional IRA: How 1969 sparked deadly campaign*. BBC News: <https://www.bbc.com/news/uk-northern-ireland-49299060> adresinden alındı
- Öcalan, A. (1993). *Kürdistan Devriminin Yolu (Manifesto)*. Köln: Agri Verlag.
- Polat, F. (2015). Libya 2015. *Ortadoğu Yıllığı*, 386-396.
- Rapoport, D. C. (2001). The Fourth Wave: September 11 in the History of Terrorism. *Current History University of California Press*, 419-424.
- Richards, J. (2014). *An Institutional History of the Liberation Tigers of Tamil Eelam (LTTE)*. Geneva: The Centre on Conflict, Development and Peacebuilding.
- Robinson, K. (2020, Haziran 18). *Who's Who in Libya's War?* Council Foreign Relations: <https://www.cfr.org/in-brief/whos-who-libyas-war> adresinden alındı
- Saraçlı, M. (2007). Uluslararası Hukukta Terörizm. *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 11 (1) , 1049-1078 . Retrieved from <https://dergipark.org.tr/en/pub/ahbvuhfd/issue/48130/608765>
- Sarı, B., & Tınas, M. (2018). *İnsanlığa ve Demokrasiye Terör Tehdidi: PKK Örneği*. Ankara: Polis Akademisi Başkanlığı.
- Searcey, D. (2019, Eylül 13). *Boko Haram Is Back. With Better Drones*. The New York Times: <https://www.nytimes.com/2019/09/13/world/africa/nigeria-boko-haram.html> adresinden alındı
- Segura, R., & Mechoulam, D. (2017). *Made in Havana: How Colombia and the FARC Decided to End the War*. New York: International Peace Institute.
- Shamis, A. (2020, Ocak 31). *Haftar has one strategic goal, which he must achieve or die*. Middle East Monitor: <https://www.middleeastmonitor.com/20200131-haftar-has-one-strategic-goal-which-he-must-achieve-or-die/> adresinden alındı
- Şahin, D. (2016). Taliban'ın Ortaya Çıkışı ve ABD'nin Örgütün Gelişim Sürecindeki Etkisi. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 226-245.

- Şenol, D., Erdem, S., & Erdem, E. (2016). IŞİD Terör Örgütünün İletişim ve Propaganda Teknikleri. *II. Uluslararası Ortadoğu Sempozyumu Ortadoğu'da Devlet, Devlet-Dışı Aktörler ve Demokrasi* (s. 191-202). Kırıkkale: Kırıkkale Üniversitesi.
- Tableau Public. (2017). *Dünya genelinde meydana gelen IŞİD bağlantılı terör eylemleri (2014 - Haziran 2017, Wikipedia, CNN, NYT)*. Tableau Public: https://public.tableau.com/views/ISISTerrEylemleri/Dashboard1?:embed=y&:showVizHome=no&:host_url=https%3A%2F%2Fpublic.tableau.com%2F&:tabs=no&:toolbar=yes&:animate_transition=yes&:display_static_image=no&:display_spinner=no&:display_overlay=yes&:display_c adresinden alındı
- Tempest, M. (2005, Temmuz 28). *IRA orders end to armed campaign*. The Guardian: <https://www.theguardian.com/politics/2005/jul/28/northernireland.devolution3> adresinden alındı
- The University of Edinburgh. (2016). *Final Agreement to End the Armed Conflict and Build a Stable and Lasting Peace*. Peace Agreements Database: <https://www.peaceagreements.org/view/1845> adresinden alındı
- Türkiye Büyük Millet Meclisi. (1991). *Terörle Mücadele Kanunu*. Ankara: Resmi Gazete.
- U.K. Legislation. (2020). *Terrorism Act 2000*. legislation.gov.uk: <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2000/11/section/1> adresinden alındı
- United Nations. (1945). *Charter of the United Nations and Statute of the International Court of Justice*. San Francisco: United Nations. United Nations. adresinden alındı
- United Nations General Assembly. (1972). *27/3034 Measure to Prevent International Terrorism*. New York: General Assembly.
- United Nations General Assembly. (1980). *35/200 Measures to be taken all totalitarian ideologies and based on terror*. New York: General Assembly.
- United Nations General Assembly. (1984). *39/159 Inadmissibility of the Policy of State Terrorism*. New York: General Assembly.
- United Nations General Assembly. (1993). *48/122 Human Rights and Terrorism*. New York: General Assembly.
- United Nations General Assembly. (1999). *54/109 International Convention for the Suppression of the Financing*. New York: General Assembly.
- United Nations General Assembly. (2001). *56/176 Question of human rights in Afghanistan*. New York: United Nations.
- United Nations General Assembly. (2001). *56/220A Question of human rights in Afghanistan*. New York: United Nations.
- United Nations General Assembly. (2002). *57/219 Protecting human rights and fundamental freedoms while countering terrorism*. New York: General Assembly.
- United Nations General Assembly. (2002). *57/48 Cooperation between the United Nations and the African Union*. New York: United Nations.
- United Nations General Assembly. (2004). *59/213 Cooperation between the United Nations and the African Union*. New York: United Nations.
- United Nations General Assembly. (2006). *60/288 The United Nations Global Counter-Terrorism Strategy*. New York: United Nations.
- United Nations General Assembly. (2014). *69/189 Situation of Human Rights in the Syrian Arab Republic*. New York: United Nations.

- United Nations General Assembly. (2019). *73/285 Combating Terrorism and Other Acts of Violence Based on Religion*. New York: General Assembly.
- United Nations Security Council. (2014). *2174/ Libya*. New York: United Nations.
- United Nations Security Council. (2009). *325/ Report of the Secretary-General on children and armed conflict in Sri Lanka*. New York: United Nations.
- United Nations Security Council. (2001). *1157/ Report of the Secretary-General The situation in Afghanistan and its implications for international peace and security*. New York: United Nations.
- United Nations Security Council. (2001). *1378/ Afghanistan*. New York: United Nations.
- United Nations Security Council. (2001). *1386/ Afghanistan*. New York: United Nations.
- United Nations Security Council. (2003). *1467/ Proliferation of small arms and light weapons and mercenary activities: threats to peace and security in West Africa*. New York: United Nations.
- United Nations Security Council. (2007). *758/ Report of the Secretary-General on children and armed conflict in Sri Lanka*. New York: United Nations.
- United Nations Security Council. (2009). *434/ Report of the Secretary-General on children and armed conflict in Colombia*. New York: United Nations.
- United Nations Security Council. (2014). *2192/ Middle East*. New York: United Nations.
- United Nations Security Council. (2014). *31/ Report on Children and Armed Conflict in the Syrian Arab Republic*. New York: United Nations.
- United Nations Security Council. (2014). *653/ Report of the Secretary-General on the United Nations Support Mission in Libya*. New York: United Nations.
- United Nations Security Council. (2015). *2249/ Threats to International Peace and Security Caused by Terrorist Acts*. New York: United Nations.
- United Nations Security Council. (2015). *560/ Report of the Secretary-General Causes of conflict and the promotion of durable peace and sustainable development in Africa*. New York: United Nations.
- United Nations Security Council. (2015). *Special report of the Secretary-General on the strategic*. New York: United Nations.
- United Nations Security Council. (2016). *1063/ Letter dated 14 December 2016 from the Secretary-General addressed to the President of the Security Council*. New York: United Nations.
- United Nations Security Council. (2016). *2261/ Identical letters dated 19 January 2016 from the Permanent Representative of Colombia to the United Nations addressed to the Secretary-General and the President of the Security Council*. New York: United Nations.
- United Nations Security Council. (2016). *729/ Report of the Secretary-General to the Security Council on the United Nations Mission in Colombia*. New York: United Nations.
- United Nations Security Council. (2016). *92/ Report on the Threat Posed by ISIL (Da'esh) to international Peace and Security and the Range of United Nations Efforts in Support of Member States in Countering the Threat*. New York: United Nations.
- United Nations Security Council. (2017). *2391/ Peace and security in Africa*. New York: United Nations.

- United Nations Security Council. (2017). *563/ Report of the Secretary-General on the activities of the United Nations Office for West Africa and the Sahel*. New York: United Nations.
- United Nations Security Council. (2017). *745/ Report of the Secretary-General on the United Nations Verification Mission in Colombia*. New York: United Nations.
- United Nations Security Council. (2020). *Current Members*. United Nations: <https://www.un.org/securitycouncil/content/current-members> adresinden alındı
- United Nations Security Council. (2016). *2273/The Situation in Libya*. United Nations.
- Walker, A. (2012). *What Is Boko Haram?* Washington: United States Institute of Peace.
- Weinberg, L., Pedahzur, A., & Hirsch-Hoefler, S. (2004). The Challenges of Conceptualizing Terrorism. *Terrorism and Political Violence*, 777-794.
- Yass, S. (2014). Sri Lanka and the Tamil Tigers: Conflict and Legitimacy. *Military and Strategic Affairs*, 65-82.
- Yeni Şafak. (2020, Mayıs 20). *Hafter'i silahlandırmak için servet harcayan BAE Libya'da istediğini elde edemedi*. Yeni Şafak: <https://www.yenisafak.com/dunya/hafteri-silahlandirmak-icin-servet-harcayan-bae-libyada-istedigini-elde-edemedi-3540751> adresinden alındı
- Yıldırım, B. (2014). Libya 2014. *Ortadoğu Yıllığı*, 384-402.